

Я і моя
ШКОЛА

50 Як заохотити дитину до читання НЕЗВИЧНИХ СПОСОБІВ

Двомовний збірник тез
за результатами міжнародної онлайн-конференції
«**Як заохотити дитину до читання: 50 незвичних способів**»

Bilingual book of theses
based on the results of the international online-conference
«**How to encourage your child to read: 50 unusual ways**»

«Як заохотити дитину до читання: 50 незвичних способів»:

двомовний збірник тез за результатами міжнародної онлайн-конференції

Упорядниця, коректорка **Марія Урста**
Верстальниця-дизайнерка **Олександра Цимбалюк**

Формат 145x210

Цифрові шрифти: Roboto

Мови: українська та англійська.

Цей двомовний збірник тез містить матеріали міжнародної онлайн-конференції «Як заохотити дитину до читання: 50 незвичних способів», яка відбулася 17 лютого 2024 року. У ньому представлені інноваційні та практичні методи, лайфхаки, поради, які допоможуть зацікавити дітей і підлітків у читанні. Збірник буде корисним для учителів/-ок початкових класів, вихователів/-ок закладів дошкільної та позашкільної освіти, дорослих, бібліотекарів/-ок, шкільних психологів/-инь, педагогів-організаторів і педагогинь-організаторок, студентів/-ок педагогічних ЗВО і ЗПФВО. Його можна використовувати для проведення семінарів, тренінгів та інших заходів, присвячених проблемам читання. Збірник тез рекомендований до розміщення на вебсайтах ОЦ «Я І МОЯ ШКОЛА», «House of Europe» та інших організацій, які підтримують розвиток читання в Україні і поза її межами.

Термін придатності не обмежений.

Створено за грантової підтримки персональних проєктів «Освіта та робота з молоддю» програми «House of Europe».

«How to encourage your child to read: 50 unusual ways»: bilingual book of theses

based on the results of the international online-conference

Compiled and proofread by **Maria Ursta**

Graphic designer **Oleksandra Tsybaliuk**

Format 145x210

Digital fonts: Roboto

Languages: ukrainian and english.

This bilingual book of theses based on the results of the international online-conference «How to encourage your child to read: 50 unusual ways», which took place on 17 February 2024. It presents innovative and practical methods, lifehacks and tips to help get children and teenagers interested in reading. The collection will be useful for primary school teachers, educators of pre-school and out-of-school education institutions, adults, librarians, school psychologists, teacher-organisers and students of pedagogical universities. It can be used for seminars, workshops and other events dedicated to reading issues. The bilingual book of theses is recommended for posting on the websites of the following centres «ME AND MY SCHOOL», «House of Europe» and other organisations that support the development of reading in Ukraine and abroad.

The shelf life is not limited.

Created with the grant support of the «House of Europe» programme's of education and youth work personal projects.

Передмова.....	4
Introduction.....	5
Читацька культура та читацька грамотність: чи можливе одне без іншого?.....	6
Багряна Анна.....	7
Винник Марта.....	8
Гарюнова Юлія.....	10
Джема Ольга.....	11
Димовська Анна.....	12
Єгорушкіна Катерина.....	14
Ключник Тетяна, Барсук Ірина.....	16
Лавочкіна Світлана.....	17
Мацулевич Александр.....	19
Мороз Мар`яна.....	20
Павленко Марина.....	23
Петруньок Надія.....	25
Поворознюк Лідія.....	26
Стряпко Антоніна.....	27
Черкас Олександр.....	28
Юзьв`як Тетяна.....	30
Яковенко Оксана, Ждан Наталія.....	31

Reading culture and reading literacy: is it possible to have one without the other?.....	33
Bahriana Anna.....	34
Cherkas Oleksandr.....	35
Dymovska Anna.....	37
Dzhema Olha.....	39
Hariunova Iuliia.....	41
Yehorushkina Kateryna.....	42
Kliuchnyk Tetiana, Barsuk Iryna.....	44
Lavochkina Svitlana.....	45
Matsulevych Aleksandr.....	47
Moroz Mariana.....	48
Pavlenko Maryna.....	51
Petruniok Nadiia.....	53
Povorozniuk Lidiia.....	54
Striapko Antonina.....	55
Vynnyk Marta.....	56
Yakovenko Oksana, Zhdan Nataliia.....	58
Yuzviak Tetiana.....	60

ПЕРЕДМОВА

Шановні читачі і читачки!

Вітаю вас із випуском збірника тез міжнародної онлайн-конференції «Як заохотити дитину до читання: 50 незвичних способів».

Це була дійсно важлива подія, адже вона засвідчила наше спільне прагнення зробити читання цікавим, доступним і корисним для кожної дитини.

Сьогодні світ стрімко змінюється, а інформація стає ще доступнішою. Як заохотити дитину до читання в епоху гаджетів і безмежного потоку інформації? Як зробити так, щоби книжка стала для неї не нудним обов'язком, а захопливим і корисним дозвіллям?

Саме цим питанням була присвячена наша конференція, яка збрала понад 500 учасників й учасниць з України, Польщі, Німеччини та Болгарії. Протягом 3-х годин спікери й спікерки ділилися своїм досвідом, знаннями та

інноваційними ідеями щодо мотивації дітей до читання.

Двомовний збірник тез складається із 2-х частин: перша — українською мовою, друга — англійською. У ньому ви знайдете:

- звичні й не дуже способи заохотити дитину до читання, представлених у форматі коротких, але інформативних статей, які розкривають різні аспекти проблеми читання дітей;
- практичні рекомендації для педагогів і педагогинь, письменників і письменниць, дорослих і всіх охочих.

Я щиро вірю: діти, які читають, стануть дорослими, які думають. **Особливу подяку хочеться висловити спікерам і спікеркам конференції за їхні цікаві та змістовні виступи; учасникам й учасницям конференції за активну участь і зацікавленість у темі; європейським партнерам конференції — неприбутковій організації «Plattform Dresden e.V.», Ірині Фінгерівій і Малгожати Швендровській.**

Бажаю вам продуктивного опрацювання й нових звершень на шляху до виховання покоління, яке читатиме!

Бережіть себе і Слава Україні!

Із повагою,
Ірина Мінковська,
освітній центр для педагогів, батьків і дітей «Я І МОЯ ШКОЛА»
(за підтримки House of Europe)
лютий – квітень 2024 року

INTRODUCTION

Dear readers!

I congratulate you on the release of the collection of abstracts of the international online-conference «How to encourage your child to read: 50 unusual ways».

It was a really important event, because it showed our common desire to make reading interesting, accessible and useful for every child.

Today the world is changing rapidly, and information is becoming even more accessible. How do you encourage your child to read in the age of gadgets and an unlimited flow of information? How can we make sure that books become not a boring chore but an exciting and useful leisure activity?

These were the questions addressed at our conference, which brought together more than 500 participants from Ukraine, Poland, Germany and Bulgaria. During 3 hours the participants shared their experience, knowledge and innovative ideas

on how to motivate children to read.

The bilingual book of theses consists of 2 parts: the first one is in ukrainian language and the second one is in english language. You will find here:

- common and not-so-common ways to encourage children to read, presented in the format of short but informative articles that reveal different aspects of the problem of children's reading;
- practical recommendations for teachers, adults, writers and everyone interested.

I sincerely believe that children who read will become adults who think. I would like to express my special gratitude to the speakers of the conference for their interesting and informative speeches; to the participants of the conference for their active participation and enthusiasm for the topic; to the European partners of the conference – the non-profit organisation «Plattform Dresden e.V.», Iryna Fingerova and Małgorzata Szwendrowska.

I wish all of you productive work and new achievements on your way to raising a reading nation!

Sincerest regards

Iryna Minkovska,

educational centre for teachers, parents and kids

«ME AND MY SCHOOL»

(with the support of the House of Europe)

February – April 2024

ЧИТАЦЬКА КУЛЬТУРА ТА ЧИТАЦЬКА ГРАМОТНІСТЬ: ЧИ МОЖЛИВЕ ОДНЕ БЕЗ ІНШОГО?

Тези пленарного засідання

«Ми маємо час, десь до 10–12 років життя дитини, щоби сформувати культуру читання, показати, що читати можна всюди, що читати — це круто й зручно».

Нижче окреслимо основні тези й рекомендації, присвячені питанню, яке відіграє величезну роль у розвитку молодого покоління — як заохотити дітей та підлітків до читання, виголошені Лідією Веремчук, Іриною Фінгеровою, Малгожатою Швендровською, Василем Махном і Марією Дескур, за модерації Катерини Молодик.

1) Рекомендації щодо літератури для прочитання:

- «Емоційний інтелект у дитини» Джона Готтмана;
- «Велика книга кролячих історій» Юр'є Женев'єва;
- «Колисанки»;
- «Драбина» Євгенії Кузнецової;
- «Сто років самотності» Габрієля Гарсія Маркеса;
- тексти Реймонда Карвера.

2) Читацька грамотність означає здатність розуміти текст — тоді як читацька культура включає глибоке аналізування та сприйняття прочитаного, розвиваючи спроможність бачити світ не лише очима, а й серцем. Культура читання формується завдяки вмінню читати і самому читанню, а також важливою є система цінностей і сприйняття літератури. Культура читання є результатом діалогічного читання та обговорення прочитаного, саме тому потрібно аналізувати й відрізнити цікаві книжки від нудних у формуванні «читацької культури» як складової читацької грамотності.

3) Щоби покращити читацьку культуру учнів й учениць, важливо, щоб вони після прочитання книжки могли вільно ділитися своїми враженнями, думками та емоціями з іншими, сприяючи активному обговоренню прочитаного. Малгожата Швендровська акцентує увагу на необхідності висловлення навіть негативних вражень після читання, підкреслюючи важливість реакції вчителів з розумінням та сприяння подальшому розвитку читацьких навичок. Василь Махно вважає, що для поліпшення читацької грамотності важлива активна участь шкіл і громадських організацій у дискусіях між письменниками/-цями та читачами/-ками, а також заохочення бажання до читання та сприяння обміну думками. Марія Дескур підкреслює значення формування інтересу до читання в ранньому віці через активне спілкування з дорослими та створення атмосфери гри, що сприятиме розвитку охоти до читання.

Важливо мати терпіння і розуміння, що в розвитку читацьких навичок дітей і підлітків можуть бути різні етапи: періоди інтенсивного читання й моменти, коли дитина виявляє до книжок значно менший інтерес.

Підсумовуючи вищесказане, Катерина Молодик й Ірина Фінгерова зазначили, що читацька культура та читацька грамотність неможливі одна без одної. Читацька культура — це сукупність знань, умінь, навичок, потреб, мотивів, цінностей, пов'язаних із читанням, а також — сприятливе середовище для розвитку читання. Читацька грамотність — це здатність розуміти прочитане, використовувати інформацію з текстів, аналізувати та оцінювати її. Без читацької культури, яка формує стійкий інтерес до читання, читацька грамотність не може розвиватися повноцінно. А без читацької грамотності, яка дає можливість глибоко й осмислено сприймати тексти, читацька культура втрачає свою цінність. Таким чином, читацька культура та читацька грамотність — це дві сторони однієї медалі, які нерозривно пов'язані між собою.

Багряна Анна

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ: ФЕНТЕЗІ

Мовознавиця, письменниця (поетка, прозаїкня, авторка дитячого фентезі і фантастики; драматургиня); перекладачка; фахівчиня з підліткової літератури; арттерапевтка.

Варто розпочати з того, що читання — це робота, яка дає відповіді на численні запитання та формує особистість дітей і підлітків. Саме тому важливі спільні зусилля — дорослих, батьків, школи.

Нижче я дам свої 10 порад, як заохотити підлітків до читання.

1. Створіть сприятливе середовище: забезпечте доступ до книжок удома та в бібліотеці, даруйте книжки, обговорюйте прочитане з дитиною, читайте разом і приєднуйтеся до читальських клубів!
2. Добирайте ті книги, які відповідають віку та інтересам. Дозвольте дитині самостійно обирати книжки, а якщо це робите Ви, то звертайте увагу на жанр, тематику і складність мови. Запропонуйте дитині різноманітні книжки: пригоди, фантастика, детективи, любовні романи, психологічні трилери.
3. Використовуйте хитрість: улаштовуйте читальські марафони, створюйте віртуальні читальські спільноти, запрошуйте письменників і письменниць на зустрічі з підлітками, використовуйте книжкові блоги та відео.
4. Пам'ятайте про гендерні особливості: дівчата, за суб'єктивними спостереженнями, частіше цікавляться темами кохання, дружби, таємниць, а хлопчики віддають перевагу пригодницьким, дослідницьким, розбишацьким сюжетам.
5. Будьте обережні з темою кохання: підлітки вразливі та емоційно реагують на цю тему, тому важливо обирати книги, які не зашкодять психіці дитини.
6. Не нав'язуйте своїх уподобань і не змушуйте читати те, що не подобається: не всі діти, приміром, сприймають класичну літературу.
7. Підтримуйте та заохочуйте: хваліть за прочитані книжки, обговорюйте сюжети та персонажів, допомагайте знаходити літературу, яка зацікавлюватиме.
8. Спілкуйтеся з дитиною: розповідайте про свій досвід читання, діліться своїми враженнями від прочитаного, слухайте думки та почуття.
9. Звертайте увагу на сучасних українських авторів й авторок: вони пишуть про українську реальність, їхні твори формують національну свідомість, тож, імовірно, саме така література буде цікавою та актуальною особливо для підлітків.
10. Не бійтеся експериментувати: пробуйте різні жанри та формати, заохочуйте дитину до творчості, дозвольте їй писати власні історії!

Рекомендую відшукати й почитати ці книжки і цих авторів й авторок:

- «Годинник Аріадни» (моя книжка);
- «Тореадори з Васюківки» (Всеволод Нестайко);
- книжки Андрія Кокотюхи, Ірен Роздобудько, Юрія Винничука.

Читання — це ключ до знань, саморозвитку та кращого життя. Воно розвиває читальські навички, збагачує словниковий запас, формує світогляд, допомагає зрозуміти себе і світ, розвиває емпатію та критичне мислення, розширює кругозір. За допомогою книжок підлітки можуть пізнавати світ, знаходити себе, формувати свої цінності та ставати особистостями.

Винник Марта

КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ В ДІТЕЙ

Учителька початкових класів КЗ ЛОР «Винниківська загальноосвітня санаторна школа».

У сучасному світі, де панує швидкість інформаційних потоків, важливо з раннього віку розвивати в дітей креативність. Це не лише модна тенденція, а й необхідність, адже саме креативність допоможе їм у майбутньому успішно вирішувати проблеми, знаходити нестандартні шляхи виходу зі складних ситуацій, генерувати нові ідеї та бути конкурентноспроможними.

Одним із ефективних методів розвитку креативності у дітей є казкотерапія. Її коріння сягає глибини століть, адже казки завжди використовувалися для виховання та навчання дітей.

Казкотерапія – це метод психотерапевтичного впливу, який використовує казкові сюжети, метафори та символи для:

- вирішення психологічних проблем;
- розвитку особистості;
- покращення емоційного стану;
- розвитку креативності.

Вплив казкотерапії на розвиток креативності у дітей полягає у:

- стимулюванні уяви та фантазії: казкові сюжети переносять дитину в уявний світ, де вона може творити та фантазувати без обмежень;
- розвитку нестандартного мислення: казки кидають виклик логіці та змушують дитину шукати нестандартні рішення;
- емоційному співпереживанні: казки дозволяють дитині прожити різні емоції, що сприяє покращенню емоційного інтелекту та емпатії;
- випрацюванню моральних цінностей: казки дають уявлення про добро і зло, дружбу, любов, відповідальність;
- творчому самовираженні: казкотерапія дає можливість дитині проявити себе через малювання, ліплення, театралізацію казок.

Існують такі механізми впливу казкотерапії на розвиток креативності в дітей, як: ідентифікація з героями казок, тому що діти вчаться бачити різні моделі поведінки, емоції та способи вирішення проблем; катарсис, адже проживання емоцій героїв казки допомагає дитині позбутися власних страхів і переживань. Також дієвими є арттерапія (малювання, ліплення, театралізація казок), оскільки вона дає можливість дитині виразити свої почуття та думки, й ігрова терапія, бо ігри за мотивами казок розвивають уяву, фантазію, мовлення та комунікативні навички. Детальніше про них й інші урізноманітнені варіанти – далі.

Читання казок. Читання казок у голос з емоційним забарвленням і використанням різних голосів для персонажів. Заохочення дитини до співпереживання героям, обговорення прочитаного, акцентування на моральних цінностях. Використання інтерактивних методів: ляльковий театр, тіньовий театр, фланелеграф.

Створення казок. Спільне створення казок із дитиною, заохочення її до вигадання нових сюжетів, персонажів, деталей. Використання методу «Шість капелюхів мислення» для розвитку

різних аспектів креативності. Запис придуманих казок, їх ілюстрування та інсценування.

Арттерапія. Малювання за мотивами казок, використання різних технік і матеріалів: ліплення персонажів казок із пластиліну, глини, солоного тіста; виготовлення театральних ляльок, декорацій, костюмів; створення колажів, аплікацій, коміксів за мотивами казок.

Ігрова терапія. Ігри за мотивами казок, спрямовані на розвиток уяви, мислення, мовлення, комунікативних навичок. Рольові ігри, де дитина може приміряти на себе різні ролі та прожити різні емоції. Дидактичні ігри, спрямовані на розвиток пізнавальних процесів. Психологічні ігри, спрямовані на розвиток емоційного інтелекту, самопізнання, емпатії.

Інші методи. Казкотерапія із використанням піску, води, музики, танцю, тіньового театру. Використання казкових метафор і символів для вирішення психологічних проблем. Інтеграція казкотерапії з іншими методами психотерапії.

Отже, казкотерапія є надзвичайно ефективним методом розвитку креативності в дітей. Її різноманітні аспекти (читання казок, театралізація, створення власних історій та обговорення моральних аспектів) допомагають стимулювати уяву, мовлення, мислення, емоційний і соціальний розвиток у дітей.

Казкотерапія не лише надає дітям можливість зануритися у світ фантазії та магії, але й розвиває їхні творчі здібності, допомагаючи стати більш креативними та емоційно збалансованими особистостями.

Таким чином, казкотерапія заслуговує на увагу як важливий компонент розвитку дитячої особистості та формування глибоких і стійких навичок дитячої креативності.

Гарюнова Юлія

ЗАВДАННЯ НА РОЗВИТОК М'ЯКИХ НАВИЧОК В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Кандидатка філологічних наук; викладачка кафедри української мови, лінгвістики, літератури та методики навчання ХГПА; координаторка проекту «Мрії» у Харківському регіоні; менторка проекту «БомбеЗНО», учасниця волонтерського проекту «ЗНОву».

Читання — це не лише розвага, але й ключовий інструмент у розвитку особистості кожної дитини та підлітка. Вироблення навички читання досягається не лише за допомогою заохочення, але й шляхом зацікавлення та планування.

Першим кроком до заохочення дитини й підлітка до читання є виявлення його/її інтересів. Що їй подобається: фантастика чи пригод, детективи чи романтика? Дізнавшись про вподобання, можна підібрати книжки, які зацікавлять.

Далі можна спробувати поставити цілі: певна кількість прочитаних книжок за певний час або ж знайомство із творами певних авторів чи жанрів.

Опісля варто звернутися до різноманітних методик і засобів, щоб зробити читання захопливим і корисним заняттям. Наприклад:

- українські комікси та їхні екранізації. Відтак графічний роман про Максима Осу, неймовірного козака-характерника, є чудовим матеріалом, здатним зацікавити дітей і підлітків;
- створення завдань для рефлексії. Пропонуючи питання щодо героїв, образу ворога тощо діти та підлітки можуть глибше зануритися у світ книги. А ще це сприятиме розвитку аналітичних і критичних навичок.

Сучасні методики навчання читання не обмежуються лише твердими знаннями, але й акцентують увагу на розвитку м'яких навичок. Комунікація, робота в команді, здатність до критичного мислення, аналітичні здібності, увага, емпатія, комунікативність, комплексне розв'язання проблем, лідерство стають не менш важливими в освітньому процесі. Як цьому сприяти? Зв'язувати читання з іншими предметами, заохочувати дітей до творчої роботи (наприклад, урок-екскурсія), використовувати різноманітні методи та прийоми роботи з текстом (наприклад, рефлексію). Через читання діти можуть розвивати і ці навички, а методичні інструменти (наприклад, картки вражень) допомагають у цьому.

Що ж такого ще можна вигадати?

- 1) Створити затишне місце для читання. Це може бути куточок у кімнаті з м'яким кріслом, пледом і гарним освітленням.
- 2) Улаштувати сімейний вечір читання: кожен / кожна з родини обирає книгу, яка подобається, і читає її впродовж години. Після цього можна обговорити прочитане, поділитися враженнями.
- 3) Відвідати бібліотеку або книжковий магазин. Це чудова можливість ознайомитися з новими книгами, пошукати цікаві видання.
- 4) Записатися до читацького клубу. Спілкування з однолітками, які також люблять читати, може стати чудовою мотивацією.
- 4) Використовувати сучасні технології, а саме: електронні книги, аудіокниги та мобільні додатки, що зроблять читання доступним будь-де і будь-коли.

Отже, читання — це не тільки засіб отримання знань, але й відкриття для нових світів і можливостей. Це не лише корисне, але й приємне заняття, що є інвестицією в майбутнє.

Джема Ольга

ДЕТАЛІЗУВАТИ ЧИ НІ: ОСЬ У ЧІМ ПИТАННЯ. СТРАТЕГІЯ МОТИВУВАННЯ ЧЕРЕЗ ДЕТАЛЬ

*Вчителька української мови та літератури;
заступниця директорки київської гімназії № 260;
лауреатка конкурсу «Учитель року—2018»;
інфлюенсерка.*

Сучасні діти та підлітки оточені величезним потоком інформації. Їхню увагу більше захоплюють візуальні образи та динамічні формати контенту, тож здатність концентруватися на тексті протягом тривалого часу стає дедалі рідшою. Низька мотивація до читання може бути зумовлена відсутністю інтересу до пропонованих творів, складністю та незрозумілістю тексту, несформованими навичками читання та аналізу інформації, негативним досвідом читання у минулому.

То як же заохотити дітей і підлітків до читання?

- 1) Планувати читання з урахуванням потреб та інтересів:
  - вибір тем, які є актуальними для юного покоління;
  - добір книг, що відповідають віку і читацькому досвіду.
- 2) Пропонувати різноманітні жанри і стилі, ураховуючи індивідуальні вподобання.
- 3) Початковий етап роботи з твором має включати:
  - створення цікавої інтриги та мотивації до читання;
  - використання різноманітних методів презентації книжки;
  - заохочення до обговорення та прогнозування розвитку сюжету.
- 4) Робота з текстом має базуватися на:
  - використанні інтерактивних методів читання;
  - застосуванні творчих завдань і практик;
  - акцентуванні уваги на деталях і глибинному аналізі тексту.
- 5) Мотивувати та стимулювати в інтерактивній формі:
  - створення «Щорічника» — планувальника читання на семестр, канікули, місяць;
  - використання адвент-календаря із цікавими завданнями;
  - заохочення до створення власних творів і публікацій у соцмережах.
- 6) Розвивати м'які навички:
  - аналіз та інтерпретація тексту;
  - критичне мислення та аргументація;
  - емпатія та розуміння людських емоцій;
  - творчість і самовираження.
- 7) Використовувати сучасні інструменти: подкастинг, аудіокниги, відеофрагменти та екранізації творів, онлайн-спільнот.

Підсумовуючи, читання — це не просто шкільне завдання, а ключ до саморозвитку та пізнання світу.

Пам'ятайте: читання має бути приємним, а не примусовим! Важливо хвалити та стимулювати читацьку активність дітей і підлітків, створювати атмосферу затишку та любові до книжок і бути прикладом.

Читання — це подорож, яка відкриває нові світи та дарує незабутні враження.

Димовська Анна

СІМ'Я ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЧИТАЧА

Кандидатка філологічних наук, викладачка вищої категорії цижлової комісії філологічних дисциплін у КЗ «Балтський педагогічний фаховий коледж».

Відповідно до Стратегії розвитку читання на 2021—2025 роки, сприйняття читання в дитинстві має вирішальний вплив на частоту читання у дорослому віці [1]. Цей факт ілюструє загальновідомою істину про сім'ю як осередок, у якому формуються підвалини особистості, закладаються її позитивні та негативні звички, уміння й навички. Можна сміливо стверджувати, що до 6 років найпотужніший вплив на дитину мають батьки та найближче родинне коло. Це стосується зокрема й читацьких традицій: так, згідно з останніми дослідженнями, серед нечитачів лише 23 % стверджують, що батьки привчали їх до читання і їм це подобалось, а серед прочитаних читачів таких 70 % [1]. Ця статистика переконує: хоча стати активним читачем може кожен, більші шанси на це мають усе ж діти, які зростають у родині, де читають.

Родинне читання залишається на периферії дослідницького інтересу, незважаючи на те, що це явище відіграє надважливу (якщо не вирішальну) роль у формуванні ставлення дитини до книги й процесу читання загалом. Серед нечисленних праць, у яких родинному читанню приділено належну увагу, видається однією з найвагоміших невеличкий есеї французького письменника й викладача Данієля Пеннака «Як роман» («Comme un roman», 1992). Цей текст варто було би прочитати всім батькам, зацікавленим у тому, щоб їхні діти вирости книголюбам. У ньому автор розглядає феномен родинного читання як дивовижний момент єдності «нероздільної Трійці» — дитини, книги (тексту — А.К. Димовська) і батьків, які читають історію вголос [3, с. 42], акт комунікації через спільне «причастя словом», який повертає до «єдиного рану, котрий чогось вартує, — близькості» [3, с. 29]. Д. Пеннак наголошує на тому, що з дошкільних років усі діти люблять слухати історії з книжок. Якщо надалі хтось втрачає цей інтерес, це обумовлено, перш за все, помилково раною відмовою батьків від традиції вечірньої казки, хибним переконанням, що дитина, яка засвоїла в школі навичку механічного читання по складах, більше не потребує батьківського читання вголос. Головна порада Д. Пеннака у цій ситуації — читати разом доти, доки дитина сама не відмовиться від батьківського товариства у цій справі. Звісно, це вимагає від батьків певних зусиль, але ж кінцева мета надзвичайно шляхетна й амбітна — маленькій затятій читачі і книголюб на все життя. Тут немає легких шляхів: ви або хочете, щобі ваші діти полюбили книги, і робите все необхідне для цього, або ні.

Етапною серед допоміжної лектури для батьків є, на наш погляд, також чудова книга редакторок «The New York Times Book Review», досвідчених матерів Памели Пол і Марії Руссо «Як виховати читача» («How to Raise a Reader», 2019; в Україні видано у 2020 р. видавництвом «ArtHuss»). Як і Д. Пеннак, П. Пол та М. Руссо підкреслюють роль батьків у кшталтуванні маленьких читачів: «Увійшовши до читацького життя своєї дитини, цілеспрямовано виховуючи в ній читача, ви допомагаєте їй стати володарем власної долі» [2, с. 10]. Приділяючи меншу увагу психологічним та рецептивним аспектам формування читацької навички у малюків, авторки натомість пропонують справжній путівник класичною і сучасною дитячою літературою, структурований за віковими категоріями від немовляти до читача — підлітка. Важливо окремо відзначити додаток, яким доповнене українське видання: у ньому вміщено книжкові рекомендації для українських читачів і читачок від порталу «БараБука», запропоновано актуальні переклади книжок, про які пишуть П. Пол та М. Руссо, за їхньої відсутності наведено еквівалентні тексти інших авторів. Додаток особливо помічний з огляду на прагнення більшості сучасних батьків виховувати дітей в українськомовному середовищі, зокрема і читацькому.

Нам надзвичайно імпує твердження авторок бестселера «Як виховати читача»: «Школа — це місце, де дітей вчать, що вони мусять читати, а домівка — місце, де діти вчать читати, бо самі

цього хочуть. Саме вдома вони навчаються любові до читання. <...> Батьківський компонент заохочення до читання багато в чому цікавіший, радісніший і відкритіший, ніж шкільний, побудований довкола вивчення алфавіту, оцінок і шкали досягнень» [2, с. 10]. Американські фахівчині з дитячої літератури розглядають читання в контексті інших приемних дитячих спогадів: «...читаючи, дитина відчуває комфорт і привабливість приватного світу, радість повного занурення в якусь справу, блаженство зупиненого часу» [2, с. 9]. Зважаючи на концепції Д. Пеннака, П. Пол та М. Руссо, висновуємо, що можливість набуття дитиною раннього успішного читацького досвіду значно зростає за участі та сприяння батьків.

Отже, сім'я (батьки та найближче родинне коло) залишається одним із найважливіших чинників формування маленького читача. Її роль не повинна зменшуватися в період шкільного навчання: в ідеалі маємо прагнути до того, щоб обговорення прочитаних книжок поряд з іншими хобі та зацікавленнями було популярною темою сімейних бесід і зустрічей, фактором єднання та психоемоційної близькості батьків і дітей, постійною формою дозвілля та родинною традицією.

Список використаних джерел і літератури:

1. До 2025 року зросте кількість українців, які читають щодня: дослідження Інституту книги та МКІП. URL.: <https://suspilne.media/culture/118373-do-2025-roku-zroste-kilkist-ukrainciv-aki-citaut-sodna-doslidzenna-institutu-knigi-ta-mkip/> (Дата звернення: 04.03.2024).
2. Пол П., Руссо М. Як виховати читача / Пер. з англ. О. Стукала. Київ: ArtHuss, 2020. 264 с.
3. Pennac D. Comme un roman. Paris: Gallimard, 1995. 197 p.

Егорушкіна Катерина

ЧИТАННЯ І РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Українська письменниця; казкотерапевтка;
сценаристка мультфільмів; фахівчиня з
розвитку креативності.

Як змінилося читання? Останнім часом ми багато читаємо з екранів, але таке читання є інакшим, ніж читання паперових книжок. Професорка Енн Манґен говорить про те, що ми «ковзаємо екраном і читаємо по діагоналі». Велика проблема полягає в тому, що люди читають мало художніх текстів, хоча саме художня література розвиває емоційний інтелект. Проте надають перевагу нонфікшену, енциклопедіям, щоб «не витратити гроші дарма».

Читання є повільною формою уваги, на відміну від мультиків, коротких відео тощо. Це короткий спосіб потрапити в потік: стан потоку важливо розвивати з дитинства, щоб дитина могла повністю зануритись у діяльність, це корисно для розвитку дитини.

Зараз люди багато відволікаються, і читання може цьому запобігти. Читання є інструментом розвитку уваги й креативності; інструментом розвитку емпатії. Також це звичка зосереджуватись і насолоджуватись процесом. Після мультиків важко переходити на читання, тому потрібно мати проміжні заваги, як-от: фізичні вправи. Це безпечна форма проговорювати травматичні події (але поряд має бути дорослий, який зможе заспокоїти, підказати). При читанні регулюється градус напруги, при якому психіка фільтрує, що буде не занадто травматичним для неї. Читання — це створення простору емоційної близькості.

Емоційний інтелект — це група ментальних здібностей, які беруть участь в усвідомленні та розумінні власних емоцій та емоцій людей. У суспільстві поведінка людей із високим емоційним інтелектом більш адаптивна й вони легше досягають цілей у взаємодії з оточенням. Тому дитині дуже важливо вміти говорити про свої почуття, усвідомлювати їх. А отже, дорослі мають також вміти проговорювати свої почуття.

«Художня література — наче спортзал для емпатії» (Йоган Гарі). Для дітей це максимально безпечний спортзал, де дитина може обирати навантаження відповідно до своєї готовності.

Заняття «Кольори моїх емоцій» було розроблене, щоб навчити дитину розвивати вміння слухати текст і впізнавати в ньому емоції, обговорювати почуте, шукати паралелі між емоціями героїв і власними, розвивати художній смак. Під час таких занять діти збагачують знання про світ емоцій, малюють емоції свого дня, аналізують і за бажанням обговорюють ситуації, які викликали ці емоції. Після заняття вони отримують завдання написати оповідання про цяточки своїх емоцій. Діти самі обирають колір і форму своїх почуттів, тому що кожна дитина — неповторна особистість.

«Історія про білочок-переселенок» — це історія про досвід біженства. Історія, як допомогти дітям адаптуватися і знайти сили, які їх підтримають. Дієвим є створення терапевтичних казок із дітьми-сиротами на війні. З меншими — створення ресурсних казок, із підлітками — есеї. Створюючи героя, діти почувалися у безпеці, бо писали ніби не від свого імені. Також можна проговорювати травму війни на основі книжки «Мої вимушені канікули» — щоденник дитини, яка проживає «вимушені канікули». Наприкінці є вправи, які допомагають впоратися зі стресом. Одна із — «Самообійми», щоб дитина зрозуміла, що вона завжди є в себе. Книжка допомагає розвивати емпатію в дітей за кордоном — не українських дітей, так іноземці розуміють, що проживали діти-біженці. Книжки допомагають зменшити дитячу самотність.

Часто дорослі не готові говорити про війну, але діти мають цю потребу. Тому треба зберігати баланс між правдою і підтримкою. Дорослі, вчителі мають знати ситуацію в родинах, зосереджуючись на травматичних подіях.

«Скриня» — книжка про Голодомор, де про трагічні моменти йдеться у безпечній для дітей формі. Урок за цією книжкою називається «Скриня пам'яті і сили». Ми акцентуємо на життєвості — предки вижили, а отже, перемогли. Інформацію дозуємо відповідно до віку, уникаємо жажливих подробиць і застосовуємо арттерапію. Варто пояснити, що «люди їли людей» не з власної волі. Наприкінці діти малюють власні Скрині, куди «кладуть» видимі скарби (іграшки, прапор, борщ, вареники тощо) й невидимі (любов до мами, мир, перемога тощо).

«Пічка» — повоєнне відновлення про Другу світову війну, як відбудовувати свій світ після руйнувань.

«Наш підліжковий космос» — розвиток емоційного інтелекту у сімейних стосунках і повсякденному житті. Книжка про буденні ситуації, про розвиток уяви і розвиток емоційного інтелекту.

«Різдво і мої 12 бабусь» — книжка, яка допомагає дітям зберегти свою національну ідентичність.

Особливо актуальними є книжки «Історії хоробриків із Горішкових Плавнів» та «Історії друзів із Горішкових Плавнів». У першій звірята вчаться розрізнати свої страхи, у другій — бути толерантними одне до одного. Після кожної історії є поради для дітей і дорослих при проживанні страху.

Читаючи, треба стежити за реакцією дітей. Матеріальні предмети можуть бути втіленням підтримки для дитини. Спосіб зменшити переживання для високочутливих — проговорити їх, дозувати інформацію, дітей орієнтувати на майбутнє.

Отже, діти мають бачити в Україні своє майбутнє, тому ми маємо показати нашу країну місцем надій, реалізації. Важливо прислухатися до емоційних потреб (своїх і дитячих), а книжка є гарним посередником, щоби поговорити про почуття.

Ключник Тетяна, Барсук Ірина

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОГО СМАКУ: ПІДҐРУНТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Тетяна Ключник – філологиня-дослідниця концептології та лінгвокультуралогії, співавторка читачького щоденника для дітей і підлітків «Ч(ц)итати вголос», інфлюенсерка, популяризаторка дитячого читання.

Ірина Барсук – дизайнерка навчального досвіду в «УКУ – онлайн»; співавторка читачького щоденника для дітей і підлітків «Ч(ц)итати вголос».

Читання – це ключ до безмежного світу знань, фантазії та розвитку. Однак зацікавити дітей і підлітків читанням може стати викликом, тому розглянемо кілька способів, які допоможуть пробудити любов до книжок.

Перш ніж зануритися у поради, трохи поговорімо про проект «Ч(ц)итати вголос», спрямований на розвиток аналітичного мислення та формування читачького смаку. Він може бути використаний як індивідуально кожним читачем, так і у закладах освіти. Авторки – Ірина Барсук, Тетяна Ключник та Юлія Бондаренко – розробили інноваційний підхід, який допомагає дітям і підліткам у розвитку інтелектуальних здібностей.

Дослідження платформи «KVB Boekwerk» показало, що читання має значний вплив на професійне зростання та матеріальний успіх. Регулярне читання розвиває мислення, збагачує словниковий запас і сприяє розвитку креативності.

Звичайно, варто розуміти, що формування читачьких уподобань вимагає підходу. Дочитування поганих текстів та обмеження у виборі може пригнічувати інтерес дітей і підлітків до читання. Замість цього, пропонуйте різноманітні книги різної складності й жанрів, дозволяючи дитині обрати їх самостійно.

Розуміння рівнів читання та складності тексту допомагає підібрати правильну літературу для кожного вікового діапазону. Від простих сюжетів до складних проблемних тем – у кожному віці є своя найкраща книга. Пропонуйте книги, які відповідають інтересам та розвиткові кожного вікового діапазону. Від чарівних казок для молодших дітей до світової класики для підлітків – варіантів багато.

Читачький щоденник – це інструмент, який допомагає в розвитку навичок аналітичного читання. Ведення нотаток із книг, обговорення їх з іншими та рефлексія допомагають дітям і підліткам розвивати розумові здібності.

Отже, захоочення до читання дітей і підлітків – це відчинені двері до успішного розвитку. Із використанням правильних методів та інструментів ми зможемо створити умови для того, щоби книги стали невід'ємною частиною життя нашої молоді.

Лавочкіна Світлана

АНГЛОМОВНА ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА: КЛЮЧІ ВІД СВІТУ ДЛЯ МОЛОДИХ УКРАЇНЦІВ

Письменниця (поетка, прозаїкня);
перекладачка; педагогиня; фахівчиня
з англійської мовної дитячої літератури,
проживає в Німеччині.

Читання — це не лише корисне, але й приємне заняття, яке може розширити кругозір, розвинути увагу та покращити мовні навички. Проте, не всі діти та підлітки з радістю беруться до книг.

Як же заохотити їх до читання? Ось мої 40 способів:

1. Створіть затишний куточок для читання.
2. Читайте разом із дітьми.
3. Відвідайте бібліотеки та книжкові магазини.
4. Улаштуйте домашній читацький клуб.
5. Перетворіть читання на гру.
6. Використовуйте аудіокниги.
7. Заохочуйте дітей до читання манги та коміксів.
8. Читайте дітям уголос.
9. Заохочуйте дітей до читання вголос.
10. Обговорюйте прочитане.
11. Даруйте книжки.
12. Зробіть читання частиною вашого щоденного життя.
13. Не змушуйте дітей і підлітків читати.
14. Підбирайте книги, які по-справжньому зацікавлять.
15. Зробіть читання модним.
16. Заохочуйте дітей писати власні історії.
17. Створіть «карту читання».
18. Улаштуйте читацький марафон.
19. Зв'яжіть читання із іншими захопленнями.
20. Використовуйте онлайн-ресурси.
21. Зробіть читання інтерактивним.
22. Влаштуйте конкурс читачів.
23. Створіть «книжкове дерево».
24. Заохочуйте дітей до написання відгуків про книги.
25. Зробіть читання частиною шкільного життя.
26. Запросіть до школи сучасних письменників.
27. Створіть шкільний журнал.
28. Улаштуйте літературний вечір.
29. Зробіть читання частиною сімейних традицій.
30. Заохочуйте дітей до читання перед сном.
31. Використовуйте читання як спосіб заспокоєння.
32. Зв'яжіть читання з подорожами.
33. Створіть «книжковий куточок» у вашому будинку.
34. Заохочуйте дітей до читання журналів.
35. Підбирайте книги відповідно до віку та рівня розвитку дитини.
36. Не бійтеся експериментувати.
37. Зробіть читання веселим і захопливим.
38. Будьте прикладом для своїх дітей.
39. Вірте в силу читання.
40. Пам'ятайте, що читання — це подорож на все життя.

Також хочу поділитися кількома секретами вальдорфської педагогіки. Вальдорфська педагогіка не використовує тиск, щоб змусити дітей читати. Навчання читання починається пізніше, ніж у звичайних школах. Кожній букві приділяється багато уваги, їй дається своя історія. Учитель пише коротенькі історії, які діти списують, а потім читають. Також учителі багато розповідають і декламують вірші. Читання народжується з усного мовлення.

Підсумовуючи, заохочення до читання — це процес, який потребує часу, терпіння та любові. Немає чарівної палички, яка змусить дітей читати, проте ви можете створити атмосферу, в якій читання буде приємним і цікавим.

Мацулевич Александр

ЯКОЮ МОВОЮ ЧИТАТИ ДИТИНІ ЗА КОРДОНОМ?

Керівник секції культури, історії та мов Асоціації фахівців психосоціальної підтримки дітей і родин, проживає в Чехії.

Українські батьки, які разом із дітьми опинилися в надзвичайному становищі з навчанням та адаптацією, вирішують це питання індивідуально. Є декілька факторів впливу, серед яких і вік дитини, і кількість дітей у сім'ї, і навантаження батьків, і паралельне продовження навчання в українській школі. Проте спробую поділитися власним досвідом і думками з цього приводу.

Перше — і найголовніше — це коли батьки віддають дитину до школи (і припиняють із нею читати — якщо взагалі читали разом), знімаючи з себе відповідальність за доступ до знань та пошуку інформації. У будь-якій країні тимчасового захисту, наскільки відомо, це автоматично означає перехід на формування нової громадянської свідомості. Послухайте, скільки наші школярі вже знають, наприклад, чеських «кравей» і «кравовен» — а потім запитайте про київських князів.

А коли дитина не ходила в Україні зовсім до школи навіть, не знає, як виглядає її рідна абетка, то кожен місяць без читання рідною мовою — це новий крок до перетворення мовної особистості дитини на іноземну. Величезний крок. Без занурення, хоча б тимчасового, 1-2 рази на тиждень, до української книжки, ми, просто кажучи, утрачаємо нашого маленького українця. Який перетворюється (за способом і мовою мислення) на чеха, поляка, або британця, або німця. Звісно, потроху, помаленьку. Але за 2 роки відстань від попередньої свідомості вражає. Особливо це відчувається в молодшому шкільному віці. Для цих дітей чверть або п'ята частина життя минула в іншомовному оточенні. І з кожним навчальним півріччям у школі ця частина збільшується.

В Україні я з 2013 року проводив різні літературні студії, створив авторську програму вивчення літератури для двох приватних навчальних закладів, допомагав авторам-новачкам із побудовою тексту. А коли опинився в Чехії, прийшлося повертатися до простіших інструментів: про що ми прочитали? Чи розумієш ти це слово? Чи зможеш переповісти?

Рік тому в одному з міських районів Острави було започатковано книжкові зустрічі для українських сімей, на які приходили одиниці. Влітку їх було замінено на покази вітчизняних мультфільмів і фільмів із програми дитячого кінофестивалю «Чілдрен Кінофест». Тоді й розпочалися нові знайомства і створення нових зв'язків, перспективи хоч якоїсь позашкільної освіти тією мовою, якою дитина навчалася до вимушеного переїзду.

Осередками побутової, базової культури і комунікації між усіма учасниками освітнього процесу на Батьківщині є школи і бібліотеки. Спочатку, коли українці масово приїжджали до Чехії, такими осередками ставали мовні курси. Але все ж таки вони налаштовані на інтеграцію в чеське суспільство та посилення відповідних мовних навичок (хоча досі на деяких курсах можна знайти книги українською для маленьких та дорослих читачів).

Отже, не дивно, що, врешті-решт, у нас почала створюватися власна спільнота, без опори на якусь із місцевих установ — хоча, безумовно, із сильною підтримкою міського відділу освіти спочатку. Було створено фундамент бібліотеки українських книжок (зараз їх вже близько 60), розпочався обмін книг між сім'ями в Оставі, а також проведення спільних читань. Батьки і діти приносять книжки, обмінюються, обговорюють прочитане.

На кінозустрічах і спільному читанні книжок діти зустрічають своїх ровесників, з якими вони не мають контакту у звичайні дні. Ці зустрічі допомагають підтримувати мінімальний рівень володіння рідною мовою та будувати нові дружні зв'язки між учасниками різного віку.

Я бачу, як вкотре книги виконують особливу місію, і підтримувати це вважаю своїм персональним завданням.

Мороз Мар'яна

МОТИВАЦІЯ ТА НАВЧАЛЬНІ ІГРИ В ЧИТАННІ ДЛЯ ПОКОЛІННЯ АЛЬФА

*Експертка із читання молодших школярів і школярюк;
методистка школи швидкочитання «КВІК!».*

У світі, де технології швидко змінюються, а вплив цифрової епохи стає все більш помітним, виникає нагальна потреба зрозуміти, як ці зміни впливають на читацькі звички та мотивацію дітей.

Австралійський демограф Марк Мак—Кріндл ввів нове визначення «покоління Альфа». Воно стосується дітей, народжених після 2010 року (до 2025). Покоління Альфа, яке включає в себе дітей, народжених в епоху цифрових технологій, зіштовхуються з різними ситуаціями, які можуть впливати на їхні читацькі звички та мотивацію до читання книг.

Для розуміння цієї проблеми необхідно розглянути динаміку сучасного світу, де Інтернет, соціальні мережі та інші цифрові ресурси конкурують за увагу дітей. У такому контексті мотивувати малечу до читання книг стає складнішим завданням. Утім, ця проблема набуває ще більшого значення, оскільки читання відіграє ключову роль у розвитку мислення, уяви та мовленнєвих навичок.

У цій статті ми проаналізуємо сучасні підходи мотивації дітей покоління Альфа до читання, розглянемо інноваційні методи, які допомагають зацікавити малечу літературою та створити міцний фундамент для розвитку читацьких навичок у майбутньому.

Розгляньмо плюси і мінуси дітей Альфа — це дасть нам змогу краще їх зрозуміти та підібрати правильний підхід до цього покоління. Позитивними рисами їх характеру є швидкість сприйняття. Алгоритми постійно змушують їх натискати, скролити і свайпати з шаленою швидкістю. Також актуальним є життя в декількох вимірах — стерта межа між реальним життям і віртуальним світом. Ці діти застосовують технології повсюди: для навчання, подорожей, відпочинку, розваг. Віртуальна реальність для них — повноцінне продовження біологічного життя. Діти покоління Альфа також є багатофункціональними, відкритими, толерантними, доброзичливими до оточення.

Мінуси цього покоління проявляються у залежності від технологій. Альфа будуть відчувати нудьгу і тривожність без звичного смартфона в кишені. Змінюючи професії, захоплення і соціальні статуси, покоління Альфа може стати надто поверховим. Діти-альфа легко змінюватимуть друзів, місця роботи й проживання, уникаючи прихильності. Згодом представники й представниці покоління альфа будуть менше і гірше писати від руки, утратять здатність вчити інформацію напам'ять — у будь-якому випадку стануть докладати більше зусиль, ніж предки.

Перед початком читання дуже важливо поспілкуватися з учнем, забезпечити контакт і замученість в освітній процес. Налаштувати учня на контакт перед читанням із задоволенням та бажанням — це завдання, яке вимагає врахування індивідуальних особливостей кожного учня та використання підходів, що стимулюють зацікавленість.

Отож ми поділимося досвідом впровадження процесу гейміфікації та ігрової мотивації в освітньому процесі нашої школи. Особливу увагу ми приділяємо наближенню до всесвіту сучасних дітей: у нас є навчальна платформа з інтерактивними навчальними іграми, які допомагають урізноманітнити вправи з читання. Кожна дитина заходить на нашу платформу, як у гру (під своїм логіном і паролем) і навчається в режимі реального часу. Також ми ввели героя — котика — як елемент гейміфікації. Учень про нього піклується та доглядає.

Мотивацією до виконання навчальних вправ є спеціальна валюта. За проходження уроків і

рис. 1

може купити на платформі одяг та аксесуари своєму вихованцю (рис. 1). Якщо це групові заняття, то можна в кінці курсу влаштувати показ мод вихованців усіх учасників.

Також ми використовуємо елемент проходження квесту в процесі навчання. Навчальний світ у нас представлений картою із віртуальними казковими світами, у які дитина попадає відповідно до свого рівня читання (рис.2). Таким чином, учень бачить, на якому етапі навчання він знаходиться, які є варіанти можливостей і до чого треба прагнути надалі.

рис. 2

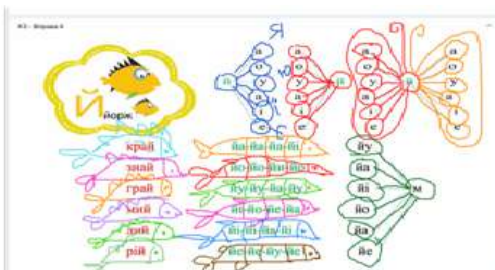
Наступним кроком у мотивації є проходження квестів. Упродовж навчального курсу в нас заховані шматочки історії. Учень їх шукає, кожен раз згадує і прогнозує, що може відбутися далі. Отже, окрім читання, так працює візуальна та аудіальна пам'ять, розвиток мовлення, мислення та прогнозування закінчення історії.

Окремим пунктом можна розглядати підбір дитячої літератури. Підбір книжок для дітей різних вікових категорій – це важливий процес, який вимагає уваги до їхніх інтересів, рівня розвитку та потреб. Дитина часто обирає не книгу, а настрій у дитячій книжці. Для неї головне – враження. Також першочергово вона зверне увагу на візуальність книги. Інформацію сприймає поверхнево, кліпово, тому, щоби книгу почати читати, тема і форма мають заінтригувати або здивувати.

Основними складовими читання є не тільки швидкість прочитаних слів. Варто працювати над цим процесом комплексно: на заняттях використовувати вправи на розвиток пам'яті, логіки, концентрації уваги та розуміння прочитаного.

На заняттях можна використовувати таблички Шульте (на концентрацію уваги), інтерактивні анаграмні слова, вправи на друкування слів, динамічне читання в три колонки, рухоме «читання ялинкою» чи «навколо кола», вправи, в яких потрібно з'єднати малюнок і надпис. Загальновідомі карткові ігри «Меморі» і «Добль» можна перенести в інтерактивний формат і продовжувати розвивати увагу. Для найменших процес читання можна супроводжувати малюванням героїв на полях завдань (рис.3).

домашніх завдань із читання нараховуються гроші. За вчасне надсилання уроків і домашніх завдань сума більша, за протерміноване надсилання на перевірку – менша. Кожна дитина має можливість розпоряджатися своїми коштами на власний розсуд і таким чином удосконалює свої фінансові навички. За ці кошти учень

Також ефективні навчальні вправи, які схожі на флеш-ігри чи мобільні ігри, коли потрібно прочитати загадку, а відповідь знаходити виконуючи певні ігрові рухи (пошук, їзда, політ, біг до обраного слова). Дітям цікаво, щоб навчання було динамічною формою гри, де щось натискається, змінюється, перетворюється в форматі онлайн.

Сучасні діти люблять виклик, гру, динаміку, швидкий результат. Тому під час активного

відпочинку, у шкільних таборах можна проводити читацький квест: виготовити завдання із вправами на увагу, логіку, пам'ять, розуміння прочитаного, анаграмними словами, текстам; намалювати карту станцій, розказати захопливу передісторію, щоб занурити в гру – і все, діти готові до пригод!

Отже, щоб мотивувати дитину до читання, потрібно занурити її у казкову історію, використати знайомі для неї сучасні технології, такі як віртуальна реальність або доповнена реальність. Це може заохочувати дітей читати книгу, щоб отримати більше інформації про персонажів і події. Також варто створити зручні умови для обміну враженнями від прочитаного. Важливою складовою успіху є індивідуальний підхід до кожної дитини, оскільки кожен і кожна маює свої інтереси та переваги.

Заохочення читання у сучасних дітей і підлітків вимагає креативних та інноваційних підходів, але воно також може приносити величезні нагороди у вигляді розвитку креативності, уяви та мовленнєвих навичок.

Павленко Марина

ДАВАЙТЕ ВБ'ЄМО КНИЖКОЮ МУХУ (ПРО ЧИТАННЯ — БЕЗ ДРАМАТИЗАЦІЇ)

Членкиня Національної спілки письменників України; кандидатка педагогічних наук; доцентка кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання УДПУ ім. Павла Тичини.

Як уже видно з назви нашої локації, перше, на чому хочу зупинитись, — це на тому, щоб ЛІКВІДУВАТИ НАПРУГУ НАВКОЛО ЦЬОЇ ТЕМИ.

Не варто панікувати: варто підійти тверезо і прагматично. Так, сучасні діти читають менше, але... Чи так уже добре було, що ми колись читали все підряд? Що з тієї літератури залишилось у наших головах? Чи все те, що залишилось, було корисним? Нас точно нічого з прочитаного не травмувало?

Також, гадаю, у жодному разі не треба змушувати читати або, іще гірше, використовувати читання як покарання. Це викличе тільки спротив. Так само, як і заборона «зависати» у соцмережах. Краще спокійно визнати численні переваги інтернету (давні письменники теж мали би їх за щастя). А потім — так само спокійно й без фанатизму — усвідомити переваги читання.

Узагалі виховання критикою — «із найкращими намірами», звісно! — це інерція радянської педагогіки. Це обрубання крил. Не випадково дитина потім боїться запитати, боїться сказати свою думку. Дитина боїться книжки!

Звідси впливає наступний момент: ПОЗБУТИСЯ ФАЛЬШІ. Тобто оцього всього пафосу на кшталт «Книга вчить, як на світі жити», «Ті, хто читають книжки, завжди будуть керувати тими, хто дивиться телевизор», «Книга — це святе» тощо. По—перше, якщо ми зараз почнемо повчати сучасну дитину, «як жити», вона відправить нас далеко і справедливо, відстоюючи свій особистий простір. По—друге, насправді книжка не вчить — вона тільки пропонує нам якісь варіанти із численних моделей поведінки. Вона просто розширює наші світ і можливості, показуючи його нам із різних — часто несподіваних — кутів зору. Так само як і ті, які читають, не завжди керують, але принаймні вони й до влади обиратимуть тих, хто читає, а отже, мислить.

Я проти сакралізації книжок. Більше того, навіть скажу: книжка — це товар. Ми спокійно купуємо дитині іграшку за 300 грн., яку вона може зламати першого ж вечора, спокійно купуємо вдяганку (іще дорожчу!), якої так ніколи й не вдягнемо, тож так само нормально, якщо ми купимо якусь не дуже «своєю» книгу. Або купимо книжку, прочитаємо її один раз і віддамо ближньому. Якусь книжку прочитаємо до половини і цього буде достатньо. Якась книжка буде служити нам хорошою підставкою під гарячу каструлю, якась — допоможе розпалити вогонь у складних обставинах (про муху було проспойлено вже в заголовку, але нікого насправді вбивати не будемо: ми накриємо муху чашкою, під чашку підкладемо книжку, винесемо нашу конструкцію на балкон або надвір — і просто випустимо муху на волю, хай живе). Звісно, не йдеться про ЧУЖУ книгу, наприклад, бібліотечну тощо: її треба шанувати, як і будь-яку позичену річ.

А якусь книгу ми залишимо в своїй домашній бібліотечці й будемо перечитувати.

Отже, я проти лукавства, яке ми нав'язуємо дітям, повторюючи заїжджені стереотипи, які насправді не працювали навіть у «нашій» молодості. А діти відчувають, о, як вони відчувають фальш!

Звідси важливий наступний момент: СУЧАСНІ ДІТИ НЕ ДУРНІШІ І НЕ ГІРШІ.

Сьогоднішнє покоління любить говорити «лаконічно» і стисло, але чи є це погано? Сучасне покоління віддає перевагу жити «на чилі», а не «постраждати» і «принести якомога більше користі», як це було заведено в старшого покоління, і чи є це аж так погано?

Звісно, діти й підлітки не хочуть читати, бо це про: щось страждальне, щось силуване, щось фальшиво—пафосне, щось далеке від життя тощо.

І це ж покоління водночас травмоване війною. Травмуємо його ще й книжкою, показавши, яке воно дурне й «неправильне»? Чи, може, краще мотивувати успіхом, підтримкою, похвалою? Адже ми завжди знаходимо сили й час на те, що справді любимо.

Звідси наступний і ключовий момент: ЧИТАННЯ ЯК НАСОЛОДА.

Коли батьки в дитинстві читають дитині, вони не вимагають від неї переказати, отримати оцінку за прочитане тощо. Це просто єднання двох: щось інтимне, щось магічне, щось класне. Коли я працювала в школі, та й тепер зі студентами, я практикувала й практикую таке собі читання—«інтригу»: коли в кінці уроку (лекції) хвилин 15 я читаю шматочок якоїсь прецікавої книжки. Наступного разу невимушено й без жодного «роздавання оцінок» ми зі студентами й школярами той уривок згадуємо, обговорюємо й читаємо ще розділ—другий. Побачивши, що через кілька таких «сеансів» слухачі зацікавились твором, можна раптово почати читати іншу книжку.

По—перше, за таких умов діти мають змогу послухати Художнє Слово (де вони ще мають таку приємність?). По—друге, якщо хоч один—два після цього підуть шукати цю книжку в бібліотеці, це вже було не даремно. А як це зближує тебе й твоїх вихованців: як і в «сімейному читанні»: ви ж бо переживаєте спільні пригоди й пристрасті!..

Також: насолоджуймося фрагментом, дозволямо собі почати книжку не з початку і навіть не дочитати її до кінця. Що легше й простіше ми будемо ставитись до книги, то ближчими будемо до неї (а вона — до нас).

Нарешті — так-так! — читаймо самі! Коли дитина востаннє бачила нас із розгорнутою книгою в руках? Читаймо вголос: особисто ми з доньками просто кайфуємо від такого-от «сімейного» перечитування «Камінного господаря» чи «Лісової пісні» Лесі Українки, від «Квітів для Елджернона» Деніела Кіза чи «Енн із Зелених Дахів» Люсі Мод Монтгомері. Хай це буває не часто (а може, й не треба часто?), але це завжди свято. Звісно, так повинно відбуватися змалечку: ми маємо брати своє дитятко за руку (за вуха, за памперс!), садити собі на коліна, розгортати перед ним і собою красивенну духмяну книжку і читати! Віддача прийде скоро: ось уже дитятко дуже образно й поетично відгукнулось про гусей, які летять до вирію, дотепно пожартувало тощо.

Навіть якщо трапляються якісь нудніші моменти (а такі в книжках, визнаймо, трапляються!) як же весело й потішно «за компанію» їх покритикувати, а потім відстежувати той «розлам» у тексті й чекати: «вистрілить» чи «не вистрілить»?

Звідси наступний момент: ЧИТАЙМО ТЕКСТИ «ПРОТИ ШЕРСТІ» (у теорії літератури це називається прийомом деконструкції)!

Тут я даю кілька детальних порад стосовно конкретних програмних текстів, як-от: «Що не так з головною героїнею «Марусі Чурай» Ліни Костенко?»; «Що розповів би / розповіла б Стефаніків Гриць Летючий / Шевченкова Катерина своєму психологу?». І вже потім естетика горору / романтизму / експресіонізму, краса слова тощо.

Зрештою, література — це про життя, ми живемо в світі текстів, і елементарно повинні вміти їх «фільтрувати». НАСОЛОДА, а вже потім — ПРАЦЯ.

Наступний ключовий момент — що нам дасть ця праця, тобто МОТИВАЦІЯ? Праця над книжкою є гарним фітнесом для нашого мозку, розвитком нових нейронних зв'язків, профілактикою хвороби Альцгеймера, джерелом радості від невеличких перемог над собою. А ще — збагачення нашого словникового запасу, яке, при всій повазі до телебачення й соцмереж, здатна дати нам тільки книжка. Здобуті знання й словниковий запас можна чудово використати в тих—таки соцмережах, це допоможе нам якісно освідчитись у коханні чи влаштуватися на роботу в круту фірму.

Книжка робить красивими, адже нерозумна людина красива тільки доти, поки не заговорить, а яскраве, небанальне мовлення, начитаність неодмінно додають зовнішності чарівності, ефектності й харизми.

Отже, замість нарікати й боятись, може, варто просто розслабитись — і... почати читати?

Петруньок Надія

LITCOM — СОЦМЕРЕЖА ДЛЯ КНИГОЛЮБІВ, ЯКА СТВОРИЛА ЕКОСИСТЕМУ ДЛЯ ПРОМОЦІЇ ДИТЯЧОГО ЧИТАННЯ

Комунікаційна менеджерка
«LitCom».

Заохочення дітей і підлітків до читання може здаватися складним завданням, але воно стає значно легшим, якщо використовувати комплексний підхід, що залучає як дорослих, так і освітян. Мобільний застосунок «LitCom» пропонує 3 дієві стратегії, які допоможуть зробити читання цікавим і доступним для юних читачів і читачок.

1. Розвивати любов до читання з раннього віку: клуб «Яйце-Райце»: цей проект LitCom орієнтований на сімейне читання та пропонує рекомендації дитячих книжок від авторів, видавців і читачів у форматі літкастів, цікаві та актуальні книжки для домашньої бібліотеки, можливість ділитися враженнями про прочитане з іншими сім'ями.»

2. Зробити шкільне читання захопливим: щорічний конкурс літкастів «КрутеЗНО» дає можливість розкрити творчий потенціал юних книжкових блогерів, ознайомитися із творами зі шкільної програми з української літератури, дізнатися цікаві факти з біографій українських письменників і письменниць, використовувати аудіоогляди про книжки для кращого розуміння тексту.

3. Створити онлайн-спільноту для поціновувачів і поціновувачок читання: «LitCom» пропонує зручне читацьке ком'юніті, де можна спілкуватися з однодумцями, різноманіття контенту (текстові публікації, аудіоогляди, літкасти), можливість ділитися власними думками про прочитане, нові проекти («Книжковий сомельє»).

Отже, «LitCom» пропонує інноваційні та доступні інструменти, які допоможуть заохотити дітей і підлітків до читання. Завдяки комплексному підходу, що поєднує сімейне читання, цікаві освітні проекти та онлайн-спільноту, LitCom робить читання не лише корисним, але й приємним заняттям.

Поворознюк Лідія

ОСВІТНІ ТРЕНДИ 2024: ЧИТАННЯ І НЕ ТІЛЬКИ

Вчителька української мови і літератури; тренерка НУШ із інклюзивної освіти; фахівчиня з медіаграмотності; фіналістка «ГТРУ-2021».

Заохотити дітей і підлітків до читання в епоху цифрових технологій може здатися надскладним завданням. Проте, розуміючи сучасні тренди та потреби юного покоління, можна зробити читання не лише корисним, але й цікавим.

Тренди, які впливають на читання і не тільки:

- відмова від метушні, щастя поза мейнстрімом: молодь шукає автентичності та емоцій, прагне до особистого розвитку;
- нові типи споживачів: з'являються нігілісти, які ігнорують традиційні методи впливу, і діджитал-оптимісти, відкриті до нових гібридних рішень;
- екологія, ШІ, нові досвіди: ці теми цікавлять сучасну молодь і можуть стати точкою входу для залучення до читання.

У зв'язку із вищезагаданим, які підходи обрати для мотивації дітей і підлітків до читання?

- 1) Визнати об'єктивну реальність: світ швидко змінюється, і це потрібно враховувати, обираючи методи заохочення до читання.
- 2) Розвивати читацьку грамотність: навчати дітей сприймати, аналізувати, використовувати й оцінювати інформацію з текстів.
- 3) Створювати гібридні рішення і цікаві читацькі середовища: організувати книжкові клуби, читацькі марафони, вікторини, конкурси, поєднувати традиційні методи з інноваційними, використовувати онлайн-ресурси та гейміфікацію.
- 4) Звертатися до актуальних тем: пропонувати книжки, що відповідають інтересам юного покоління, торкаються тем екології, нових технологій, особистого розвитку.
- 5) Використовувати різні формати і соціальні мережі: запропонувати аудіокниги, електронні книги, комікси, візуальні новели, створювати цікаві читацькі спільноти в Instagram, TikTok, YouTube.
- 6) Залучати авторів та інфлюенсерів: організувати зустрічі з письменниками й письменницями, бублогерами, онлайн-дискусії.

Читання має бути приємним заняттям, без примусу. Завдяки розумінню сучасних трендів і потреб юного покоління, а також використовуючи інноваційні методи, можна зробити читання не лише корисним, але й цікавим для дітей і підлітків. Важливо давати юному поколінню свободу вибору книг і заохочувати ділитися своїми враженнями про прочитане.

Стряпко Антоніна

МОТИВАЦІЯ ДО ЧИТАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

Присяжна й літературна перекладачка з української та німецької мов; учителька німецької мови; кандидатка політичних наук, проживає в Німеччині.

Читання — це не лише важлива навичка, необхідна для успіху в навчанні та житті, але й джерело знань, розваг та емоційного розвитку. Читання збільшує словниковий запас і покращує мовні навички. Завдяки читанню діти знайомляться з різними культурами і світоглядами. Дослідження показують, що діти, яким читають уголос, мають кращий розвиток когнітивних сфер. Читання здатне допомогти й підліткам краще зрозуміти себе та світ навколо них.

Можу надати такі практичні поради для дітей і для підлітків.

Для дітей:

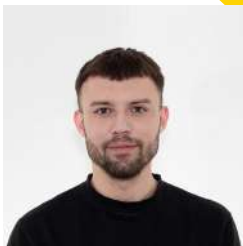
- читайте вголос щодня, з раннього віку;
- створіть затишний куточок для читання;
- заохочуйте дітей обирати книги, які їм цікаві;
- обговорюйте прочитане з дітьми;
- зробіть читання веселим: грайте в ігри, пов'язані з книгами, організуйте читацький клуб.

Для підлітків:

- підбирайте книги, які відповідають їхнім віковим та інтересам;
- змушуйте читати, а заохочуйте;
- станьте прикладом для наслідування — читайте самі;
- так само обговорюйте з підлітками прочитане, діліться своїми думками;
- порекомендуйте їм книги, які вам подобаються.

Наведу такий приклад зі своєї професійної практики. Я мала досвід роботи з класом дітей—біженців з України. Працюючи з ними, я використовувала адаптовані книжки: зі спрощеним текстом і великим шрифтом; залучала дітей до активного читання, а саме до: читання вголос по черзі, «піаніно» (читання по одному реченню), візуалізації прочитаного (пантоміми), творчих завдань. Також чудово працює поєднання читання з іншими видами діяльності: перегляд фільмів за мотивами книжок, екскурсії, пов'язані із сюжетом.

Отже, заохочення дітей і підлітків до читання — це постійний процес, який потребує терпіння, зусиль і креативності.

Черкас Олександр **ТЕХНОЛОГІЇ (НЕ) ПРОЧИТАННЯ ПРОРОЧОЇ ТВОРЧОСТІ**

Співзасновник і голова громадської організації «НЕ ЦЬКУЙ»; літературознавець; викладач української мови та літератури та зарубіжної літератури; учитель—інноватор; автор навчальних програм, вебінарів, посібників, методик; фіналіст премії «GTPU–2018», переможець премії «Top 30 under 30».

«Великий Кобзар», «Пророк», «Геній українського народу», «Провісник майбутнього», «Наш світоч» — так часто називають Тараса Шевченка й усі ці назви вже можуть відштовхувати школярство від вивчення його творчості. У такий спосіб створюється образ Кобзаря-пам'ятника, який ніколи не зростає, не радіє, не сміявся, а одразу став «Пророком» у кожусі та шапці.

Однак це далеко не так. Щоб знову пробудити цікавість учнівства до постаті Тараса Шевченка, варто показувати його різним і ламати стереотипний образ про Шевченка-монумента. Ловіть підбірку ідей для сучасного уроку про письменника, після якого діти по-новому поглянуть на нього.

На уроках варто активніше використовувати трендові відео із соцмереж. Учнівство дуже позитивно сприймає їх, а самі ролики ламають стереотипи сприйняття Шевченка як монумента.

До ефективних методів вивчення Шевченка можна віднести проекти. Рекомендую ще з початкової школи не просто знайомити дітей із життєписом і творчістю, а зайнятися пошуковою роботою. Наприклад, з'ясувати феномен кобзарства в Україні, спробувати знайти подібне в інших народах тощо.

Також у молодшій школі можна погратися з конструктором LEGO і створити улюблений епізод із твору.

Рекомендую переглянути сучасний мультимедіа «Як Тарас Шевченко став зіркою» із серії «Книга-Мандрівка». Після перегляду, щоб додати інтерактивності, варто пограти з дітьми в командні онлайн-ігри (як-от: «Kahoot» і «Quizlet»).

Також важливо провести паралелі із сучасністю. Можна показати картини із виставки «Квантовий Шевченко» Олександра Грехова. Це дасть змогу зрозуміти, яким різним може бути Тарас Григорович. Можна показати відео, як на Майдані під час Революції гідності Сергій Нігоян читав поему «Кавказ». Пророчими виявилися слова письменника щодо російської армії: «Москалі – чужі люде, / Роблять лихо з вами» (з поеми «Катерина»); «Той неситим оком / За край світа зазирає, / Чи нема країни, / Щоб загарбать і із собою / Взять у домовину» (з поеми «Сон»).

Можна провести конкурс читання поезії напам'ять і також створити проекти: виставку своїх картин про Шевченка або за мотивами його творів; листівки; комікси; подкасти; відеопоезії; вистави тощо.

У старшій школі варто долучати учнів і до наукової роботи. Наприклад, у системі МАН можна вивчати творчість Шевченка із різних ракурсів.

Для цікавого уроку також варто запропонувати до перегляду фільми про Шевченка та серіали, зняті за мотивами творчості; учні можуть знайти меми про письменника та створити власні, стежити за сучасним «Шевою» в Instagram, слухати музичну інтерпретацію творів митця, проводити перформанси, наукові конференції, відвідувати виставки, читати комікси, слухати подкасти; вивчати художню спадщину, щоденник, прозу тощо.

Раджу поспілкуватися із Шевченкоботом: віртуальному письменникові можна ставити будь-які запитання, а він відповідь вам жартами, цитатами із творів тощо; зашифрувати вірші мовою емоджі; створити спільну настільну онлайн-гру за мотивами творів тощо.

Для формування цілісного бачення Шевченка варто змінювати підхід до викладання його біографії та творчості в школі й не робити з нього ідола. Розповідаючи біографію митця, я не цураюсь фактів із його приватного життя. Не починаю його життєпис із того, що він мучився і страждав. Навіть із того факту, що він сирота, можна зробити висновок: сирота, але ж який незалежний характер!

Інші цікаві факти про письменника, щоби поглянути на нього не як на ідола, а як на просту людину: Шевченкові подобалася весна, а також риба й риболовля; він не був гурманом, але любив смачно поїсти. Улюбленими стравами Тараса Григоровича були борщ із сухими карасями, гречані вареники й галушки, пельмені, телятина, баранина, сало, домашня ковбаса; особливо знався на рибних стравах; любив каву. Найбільше подобалася саме кава по-віденськи; високо цінував обід у колі друзів-одномумців, гарне товариство з приємною бесідою; любив і сам пригощати солодощами (особливо дітей) — цукерками, шоколадом, льодяниками, тістечками, печивом, бубликами, горіхами, яблуками. У молодості він був богемним чоловіком: сьогодні в нього є багато, завтра — нічого. Хоч як це банально звучить, але в школі варто спробувати показати не тільки «забронзовілого» Шевченка, а живого чоловіка, який не цурався веселощів, захоплювався і помилявся, проте залишався геніальним. Раджу кожен твір пов'язувати із сучасністю. Іноді запитання «Як, на вашу думку, це відбувалося б у наші дні?» може творити справжні дива.

Таким чином, класична література порушує універсальні питання та розкриває типові сюжети, які властиві для будь-якого часу, а отже, легко вбудовуються в декорації сучасності. Запропонуйте школярам уявити популярного блогера, зірку соцмереж або комп'ютерного генія в ролі головного героя Шевченкових творів і подумати, як він поведив би себе під час подій, описаних у творі. Також закликаю кожного й кожну щодня читати «Кобзар» та слухати літкласти від проекту «Вчися вухами».

Юзьв`як Тетяна
**УКРІПЛЕННЯ ЧИТАЦЬКИХ БІЙНИЦЬ ЯК ВАЖЛИВА
 ОПТИКА САМОПІЗНАННЯ ТА САМОТВЕРДЖЕННЯ**

*Учителька української мови та літератури в
 Калуському ліцеї № 10; поетка; співавторка
 посібників «Уроки української мови» для
 5–6 класів НУШ.*

Читання — це відмінний спосіб розвитку уяви та креативності у дітей і підлітків. На сучасному ринку розваг конкурують ігри, відео та соціальні мережі, але вміння вчитися через книжки — це надзвичайно цінна навичка, яку слід розвивати.

Дам декілька власних порад, як заохотити вашу дитину до читання.

- 1) Особистий приклад. Ваш приклад — це найкраща мотивація для дітей. Покажіть їм, що читання — це не лише корисно, але й цікаво. Підтримуйте власну читацьку активність і діліться враженнями від прочитаних книжок.
- 2) Читання — це суперсила. Наголосіть на тому, що читання може зробити вашу дитину сильнішою, освіченішою, здатною аналізувати світ навколо.
- 3) Затишне місце та певний час. Створіть для дитини затишний куток для читання, де вона може поглибитися в книжку без зайвих факторів, що відволікали б. Визначте певний час у день для читання, щоб ця звичка стала частиною денного графіку.
- 4) Читання як вистава, гра, пригода та мандрівка. Знайдіть книжки, які зацікавлять вашу дитину. Вони можуть бути як пригодницькими, так і навчальними. Дозвольте дітям вибирати книжки самостійно. Підтримуйте їхні власні інтереси та смаки.
- 5) Винагорода. Похваліть вашу дитину за прочитану книжку або досягнення у читанні. Установіть невеликі нагороди, які стимулюватимуть до подальшого читання.
- 6) Таємні сюрпризи та квести. Створіть цікаві читацькі виклики для вашої дитини. Наприклад, можна організувати квест на читання певної книги зі сюрпризом на завершення.
- 7) Сучасні письменники й письменниці. Запрошуйте їх, проводьте зустрічі. Це може зацікавити вашу дитину, стимулювати до подальшого читання й написання власних текстів.
- 8) Книжкові марафони за участі рідних. Організуйте сімейні читацькі вечори або марафони, де кожен і кожна зможуть поділитися своїми враженнями від прочитаного.

Як висновок: давайте дітям свободу вибору та створюйте умови для їхнього захоплення читанням. Що ретельніше ми будемо виявляти зацікавленість до світу книжок, то більше шансів, що наші діти також полюблять читати. Розвиваймо в наших дітях любов до книжок і відкриваймо їм світ незримого, але безмежно цікавого світла, прихованого в кожній книжці.

Яковенко Оксана, Ждан Наталія

ШІСТЬ СПОСОБІВ МОТИВУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЛІЦЕІСТІВ ДО ЧИТАННЯ

Оксана Яковенко — учителька української мови і літератури, зарубіжної літератури; спеціалістка вищої категорії; учителька-методистка Київського військового ліцею імені Івана Богуна.

Наталія Ждан — учителька української мови і літератури, спеціалістка вищої категорії; старша вчителька Київського військового ліцею імені Івана Богуна.

Книга — могутня зброя.

Розумна, натхненна

книга нерідко вирішує долю людини.

В. О. Сухомлинський

Кожен учитель-словесник мріє про те, щоб його учні читали твори, могли вільно спілкуватися, висловлювати свої думки, адже мета будь-якого навчання — практичне застосування набутих знань.

Ліцеїсти Київського військового ліцею імені Івана Богуна — це ті юнаки та дівчата сьогодні, котрі завтра становитимуть генерацію Збройних сил України. А отже, саме вони будуватимуть наше майбутнє. Тому пріоритетним завданням в умовах сьогодення є формування високоосвічених особистостей. Саме читання є тим інструментом, який сприятиме розвитку інтелектуальних й емоційних якостей. А цього можна досягти лише тоді, коли у військових ліцеїстів будуть розвинені читацькі потреби. Як філологу сформувати такі потреби, коли спостерігається значний спад інтересу до книги, змінюється роль і місце читання в житті людей?

По-перше, будьте емоційними, пам'ятайте, що художня література як вид мистецтва розкриває культуру почуттів, формує фантазію, виробляє вміння розуміти внутрішній світ людини; вона є важливою основою і засобом духовного зростання людини, формування художніх смаків, оцінки, ідеалів. Із цією метою на уроках української літератури ми говоримо про емоції персонажів, моделюємо ситуації з позиції сьогодення, переносимо героїв у інший світ чи епоху, відправляємо в космос. Усе це розвиває творчу уяву й спонукає до читання.

По-друге, проводьте паралелі із творами інших авторів чи фільмами. Наприклад, аналізуючи роман Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», ми пропонуємо прочитати новели Ірини Феофанової «Чужа-своя-рідна» і порівняти життєві долі головних героїнь. Такий вид роботи не лише стимулює до читання, а й активізує мислення. Таким чином, дитина стає більш впевненою у своїх силах, підготовленою до будь-яких життєвих викликів і починає краще розуміти інших людей.

На жаль, Україна зараз живе в стані війни. Усе горе, випробування та героїзм, які доводиться бачити українцям під час російської широкомасштабної збройної агресії, сучасні письменники документують у літературних творах воєнної тематики. Більшість із них стануть неоцінним спадком для нащадків, адже розповідають про цю жорстоку війну. Такі історії завжди торкатимуться душі, а особливо зараз, коли вона стала частиною нашого повсякдення.

По-третє, розширюйте межі власних поглядів, будьте креативними, не йдіть стандартною схемою аналізу: визначення теми, ідеї, проблематики. У художньому творі є до 5-6 головних тез, які виконують виховну чи розвивальну функцію, тому варто визначити один чи два аспекти, на яких і акцентуватимете увагу. Створіть рекламу, поділіться враженнями в соцмережах, перекажіть зміст за допомогою трьох речень, виберіть найцікавіший епізод і напишіть мінісценарій, запросіть на

головну роль відомих кіноакторів, продовжіть історію будь-якого героя — саме такі види робіт спонукатимуть до читання й викликатимуть інтерес до літератури. Недарма Альберт Ейнштейн свого часу говорив: «Освіта — це те, що залишається, якщо забути все, чого навчили в школі».

Спонукаати до читання можна не лише на уроці літератури, а й на будь-якому, зокрема: мови. Головним мотиватором має бути вчитель, його власний приклад; учні розуміли, що він не вузький спеціаліст, а багатогранна особистість. Педагоги мають стати єдиною командою, яка зацікавлена в тому, щоб учні читали, адже, за словами В. Сухомлинського, що важча дитина, то «більше її потрібно читати, бо це вчить її мислити, пробуджує силу розуму».

Але як зацікавити дітей на уроках мови, особливо в час, коли електронні технології на кожному кроці? Пропонуємо кілька дієвих порад.

По-перше, не уникайте реальності, не думайте, що підлітки нічого не розуміють і не відчувають. Історії про війну завжди торкаються душі, а особливо зараз, коли вона стала частиною нашого повсякдення. І, знаючи це, доцільно використовувати під час уроків мови літературу воєнної тематики, наприклад, уривки із творів Артема Чеха «Хто ти такий?», Олександра Михеда «Котик, Півник, Шапка».

По-друге, пам'ятайте, що учні живуть «тут і зараз», тому можна зацікавити їх літературою нон-фікшн, оскільки в ній йдеться про справжніх людей, а сюжетна лінія таких творів побудована винятково на реальних подіях. Наприклад, вивчаючи просте речення, пропонуємо роботу з уривком із книги Джоржа Самюеля Клейсона «Найбагатший чоловік у Вавилоні» або Шона Макфейта «Нові правила війни. Перемога в епоху тривалого хаосу».

По-третє, використовуйте читацький досвід дітей, цінуйте свободу їхньої думки як реакцію на прочитаний твір, бо учні, як правило, не приймають нав'язаних шаблонів, можуть одночасно схоплювати різну інформацію та швидко перемикають увагу. Застосовуйте це на уроках, адже дуже часто в підлітків виникає бажання поділитися своїми враженнями. Запропонуйте створити буктрейлер, зробити допис у соцмережі, написати есе, нарис, відгук.

Отже, щоб організувати продуктивну співпрацю із сучасними учнями-читачами в процесі вивчення української літератури та мови, необхідно врахувати ті особливості, які суттєво відрізняють їх від інших поколінь: не люблять довго читати — надайте перевагу малим художнім жанрам; краще засвоюють інформацію через візуальні образи — обирайте ті книги, які вирізняються яскравістю, інтерактивністю, якісною поліграфією тощо; орієнтуються спершу на функціональність — пробудіть інтерес до художньої літератури як засобу отримання інформації.

Пам'ятайте: читання є найкращим засобом проти неприємностей у житті. «Не було такого лиха, якого не розвіяла б година читання!» — писав Шарль Луї де Монтеск'є.

А ще книга — це мрія, яку ти тримаєш у руках.

READING CULTURE AND READING LITERACY: IS IT POSSIBLE TO HAVE ONE WITHOUT THE OTHER?

Theses of the plenary session

«We have time, up to about 1012 years of a child's life, to form a reading culture, to show that you can read everywhere, that reading is cool and convenient».

Below are the main points and recommendations on the issue that plays a huge role in the development of the younger generation — how to encourage children and teenagers to read — made by Lidiya Veremchuk, Iryna Fingerova, Malgorzata Schwendrowska, Vasyl Makhno and Maria Deskur, moderated by Kateryna Molodyk.

1) Recommendations for further reading:

- «Emotional Intelligence in Children» by John Gottman;
- «The big book of rabbit stories» by Yuri Genevieve;
- «Lullabies»;
- «The Ladder» by Ievheniia Kuznietsova;
- «One hundred years of solitude» by Gabriel García Márquez;
- texts by Raymond Carver.

2) Reading literacy means the ability to understand a text, while reading culture involves deep analysis and perception of what is read, developing the ability to see the world not only with the eyes but also with the heart. Reading culture is formed through the ability to read and reading itself, and the system of values and perception of literature is also important. Reading culture is the result of dialogic reading and discussion of what is read, which is why it is necessary to analyse and distinguish interesting books from boring ones in order to form a «reading culture» as a component of reading literacy.

3) To improve pupil's reading culture, it is important that after reading a book they can freely share their impressions, thoughts and emotions with others, promoting active discussion of the book. Malgorzata Schwendrowska emphasises the need to express even negative impressions after reading, stressing the importance of teachers' understanding and encouraging further development of reading skills. Vasyl Makhno believes that in order to improve reading literacy, it is important for schools and NGOs to actively participate in discussions between writers and readers, as well as to encourage the desire to read and facilitate the exchange of opinions. Maria Deskur emphasises the importance of fostering an interest in reading at an early age through active communication with adults and creating an atmosphere of play that will foster the desire to read.

It is important to have patience and understanding that there may be different stages in the development of children's and adolescents' reading skills: periods of intensive reading and moments when the child shows much less interest in books.

Summing up the above, Kateryna Molodyk and Iryna Fingerova noted that reading culture and reading literacy are impossible without each other. Reading culture is a set of knowledge, skills, abilities, needs, motives, values related to reading, as well as a favourable environment for reading development. Reading literacy is the ability to understand what you read, use information from texts, analyse and evaluate it. Without a reading culture that fosters a sustained interest in reading, reading literacy cannot develop fully. And without reading literacy, which enables deep and meaningful comprehension of texts, reading culture loses its value.

Thus, reading culture and reading literacy are two sides of the same coin, which are inextricably linked.

Bahriana Anna

«LITERATURE FOR MODERN TEENAGERS: FANTASY»

Linguist; writer (poet, novelist, author of children's fantasy and science fiction; playwright); translator, specialist in teenage literature; art therapist.

It is worth starting with the fact that reading is a job that answers many questions and shapes the personality of children and teenagers. That is why joint efforts of adults, parents, and schools are important.

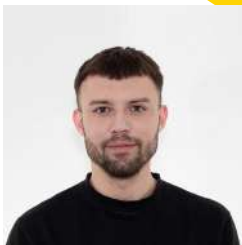
Below I will give you my 10 suggestions for encouraging teenagers to read.

1. Create a favourable environment: provide access to books at home and in the library, give books as gifts, discuss what you read with your child, read together and join reading clubs!
2. Choose books that are appropriate for the age and interests of the child. Allow your child to choose books on their own, and if you do, pay attention to the genre, subject matter and complexity of the language. Offer your child a variety of books: adventure, fiction, detective stories, romance novels, psychological thrillers
3. Use a trick: arrange reading marathons, create virtual reading communities, invite writers to meet with teenagers, use book blogs and videos.
4. Keep in mind gender peculiarities: girls, according to subjective observations, are more often interested in topics of love, friendship, secrets, while boys prefer adventure, research, and mischievous stories.
5. Be careful with the topic of love: teenagers are vulnerable and emotionally reactive to this topic, so it is important to choose books that will not harm the child's psyche.
6. Don't impose your preferences and don't force them to read something they don't like: not all children, for example, perceive classical literature.
7. Support and encourage: praise for the books read, discuss plots and characters, help to find literature that will interest them.
8. Communicate with your child: talk about your reading experience, share your impressions of what you have read, listen to your thoughts and feelings.
9. Pay attention to modern Ukrainian authors: they write about Ukrainian reality, their works shape national consciousness, so it is likely that such literature will be interesting and relevant especially for teenagers.
10. Don't be afraid to experiment: try different genres and formats, encourage your child's creativity, let them write their own stories!

Also I recommend searching and reading this books and authors:

- «Ariadne's Clock» (by me);
- «Toreadors from Vasiukivka» (by Vsevolod Nestaiko);
- books by Andrii Kokotiukha, Iren Rozdobud'ko and Lurii Vynnychuk.

Reading is the key to knowledge, self-development and a better life. It develops reading skills, enriches vocabulary, shapes worldview, helps to better understand oneself and the world, develops empathy and critical thinking, and broadens horizons. Through books, teenagers can learn about the world, find themselves, form their values and become individuals.

Cherkas Oleksandr

TECHNOLOGIES OF (UN)READING OF PROPHETIC WRITING

Co-founder and chairman of the «Netsky» NGO; literary critic; teacher of ukrainian language and literature and foreign literature; teacher-innovator; author of educational programmes, webinars, manuals, methodologies; finalist of the «GTPU–2018»; winner of the «Top 30 under 30».

«Great Poet», «Prophet», «Genius of the Ukrainian nation», «Forerunner of the future», «Our luminary» – these are the names of Taras Shevchenko is often called, and all these names can already discourage schoolchildren from studying his work. This creates the image of a monument to Kobzar who never grew up, never rejoiced, never laughed, but immediately became a «Prophet» in a coat and hat.

However, this is far from the case. To rekindle kid's interest in the figure of Taras Shevchenko, it is worth showing him in different ways and breaking the stereotypical image of the Shevchenko monument. Here is a selection of ideas for a modern lesson about the writer, after which children will take a fresh look at him.

You should make more use of trending videos from social media in your lessons. Kids are very positive about them, and the videos themselves break the stereotypes of perceiving Shevchenko as a monument.

Projects are another effective method of studying Shevchenko. I recommend that from primary school onwards, children should not just be introduced to Shevchenko's life and work, but also engage in research. For example, to find out about the phenomenon of kobzarism in Ukraine, to try to find similar things in other nations etc.

Also, in primary school, you can play with LEGO and create your favourite episode from the novel.

I recommend watching the modern cartoon «How Taras Shevchenko became a star» from the «Book Travel» series. After watching the film, to add interactivity, it is worth playing online team games with your children (such as Kahoot and Quizlet).

It is also important to draw parallels with the present. You can show paintings from the exhibition «Quantum Shevchenko» by Oleksandr Grekhov. This will make it possible to understand how different Taras Shevchenko can be. You can show a video of Serhiy Nigoyan reading his poem «The Caucasus» on the Maidan Nezalezhnosti (Independence Square) in Kyiv during the Revolution of Dignity. The writer's words about the Russian army in his poems «Katerina» and «Dream» proved to be prophetic. You can hold a poetry recitation contest and create projects: an exhibition of your paintings about Shevchenko or based on his works; postcards; comics; podcasts; video poetry; performances, etc.

In high school, pupils should also be involved in scientific work. For example, in the system of the National Academy of Sciences, you can study Shevchenko's work from different angles.

For an interesting lesson, you can also offer to watch films about Shevchenko and TV series based on his work; students can find memes about the writer and create their own, follow the modern «Sheva» on Instagram, listen to musical interpretations of the artist's works, hold performances, scientific conferences, attend exhibitions; read comics, listen to podcasts; study artistic heritage, diary, prose etc.

I advise you to communicate with ShevchenkoBot: you can ask the virtual writer any questions, and he will answer you with jokes, quotes from the works, etc.; encrypt poems in the language of emojis; create a joint online board game based on the works etc.

In order to form a holistic vision of Shevchenko, it is necessary to change the approach to teaching his biography and works at school and not to make him an idol. When telling the biography of the artist, I do not shy away from facts from his private life. I don't start his life story with the fact that he suffered and was tormented. Even from the fact that he was an orphan, we can conclude: an orphan, but what an independent character!

Other interesting facts about the writer help us to look at him not as an idol, but as a simple man: Shevchenko liked spring, as well as fish and fishing; he was not a gourmet, but he loved to eat. Taras Shevchenko's favourite dishes were borshch with dried crucian carp, buckwheat dumplings and dumplings, dumplings, veal, lamb, lard, homemade sausage; he was especially good at fish dishes and loved coffee. He liked Viennese coffee the most; he highly appreciated lunch with like-minded friends, good company with a pleasant conversation; he liked to treat himself to sweets (especially children) — sweets, chocolate, lollipops, cakes, cookies, bagels, nuts, apples. When he was young, he was a bohemian man: one day he had a lot, the next day he had nothing. No matter how trite it sounds, at school you should try to show not only the «bronzed» Shevchenko, but a living man who did not shy away from fun, was fond of and made mistakes, but remained brilliant. I advise you to connect each work with the present. Sometimes the question «How do you think this would happen today?» can work real miracles.

In this way, classical literature raises universal questions and reveals typical plots that are inherent in any time, and therefore can be easily integrated into the scenery of the present. Invite students to imagine a popular blogger, social media star, or computer genius as the protagonist of Shevchenko's works and think about how they would behave during the events described in the work. I also urge everyone to read Kobzar every day and listen to the litcasts from the «Learn with your ears» project.

Dymovska Anna

FAMILY AS A FACTOR OF THE FORMATION OF A READER

Candidate of Philological Sciences; lecturer of the highest category; cycle commission of philological disciplines; municipal establishment «Balta Pedagogical Professional College».

According to the Reading Development Strategy for 2021-2025, the perception of reading in childhood has a decisive influence on the frequency of reading in adulthood [1]. This fact illustrates the well-known truth about the family as a center in which the foundations of the personality are formed, its positive and negative habits, abilities and skills are laid. We can safely say that up to the age of 6, the most powerful influence on a child is the parents and the closest family circle. This applies to reading traditions in particular: according to recent studies, only 23% of non-readers claim that their parents taught them to read and they liked it, while 70% of daily readers say so [1]. These statistics are convincing: although anyone can become an active reader, children who grow up in reading families have a greater chance of doing so.

Family reading remains on the periphery of research interest, despite the fact that this phenomenon plays an important (if not decisive) role in the formation of a child's attitude to books and the reading process in general. Among the few works in which due attention is paid to family reading, one of the most important is a small essay by the French writer and teacher Daniel Pennac «Reads Like a novel» («Comme un roman», 1992). This is the text that should be read by all parents interested in their children growing up to be book lovers. In it, the author considers the phenomenon of family reading as an amazing moment of unity of the «inseparable Trinity» — the child, the book (text by A.K. Dymovska) and parents who read the story aloud [3, p. 42], an act of communication through joint «communion by the word», which returns to «the only paradise that is worth something — closeness» [3, p. 29]. D. Pennac emphasizes that all children love to listen to stories from books from preschool years. If in the future someone loses this interest, it is primarily due to the parents' early rejection of the evening fairy tale tradition, the false belief that a child who learned the skill of mechanical reading by syllables at school no longer needs parental reading aloud. D. Pennac's main advice in this situation is to read together until the child himself refuses the parent's company in this matter. Of course, this requires some effort from parents, but the ultimate goal is extremely noble and ambitious: a little avid reader and book lover for life. There are no easy ways here: you either want your children to love books and do whatever it takes to make it happen, or you don't.

In our opinion, an excellent book by the editors of «The New York Times Book Review», experienced mothers Pamela Paul and Maria Russo, «How to Raise a Reader», 2019; published by the publishing house «ArtHuss» in Ukraine in 2020 is a milestone among auxiliary lectures for parents. Like D. Pennac, P. Paul and M. Russo emphasize the role of parents in shaping young readers: «Having entered reading life of your child, purposefully raising a reader in him, you help him become the master of his own destiny» [2, p. 10]. Paying less attention to the psychological and receptive aspects of the formation of reading skills in children, the authors instead offer a real guide to classic and modern children's literature, structured by age categories from infants to teenage readers. It is important to note separately the appendix with which the Ukrainian edition was supplemented: it contains book recommendations for Ukrainian readers from «BaraBuka» portal, offers up-to-date translations of books written about by P. Paul and M. Russo, and in their absence, equivalent texts by other authors are given. The appendix is especially helpful in view of the desire of most modern parents to raise their children in a Ukrainian-speaking environment, including reading environment.

We are extremely impressed by the statement of the authors of the bestseller «How to raise a reader»: «School is a place where children are taught that they have to read, and home is a place where children learn to read because they want to. It is at home that they learn to love reading. <...> Parental component of encouraging reading is in many ways more interesting, joyful and open than the school one, built around the study of the alphabet, grades and achievement scale» [2, p. 10]. American specialists in children's literature consider reading in the context of other pleasant childhood memories: «...reading, a child feels the comfort and attractiveness of a private world, the joy of complete immersion in a task, the bliss of stopped time»

[2, p. 9]. Taking into account the concepts of D. Pennac, P. Paul and M. Russo, we conclude that the possibility of a child acquiring an early successful reading experience increases significantly with the participation and support of parents.

Therefore, family (parents and the closest family circle) remains one of the most important factors in the formation of a young reader. Its role should not be reduced during the period of schooling: ideally, we should strive to ensure that the discussion of read books, along with other hobbies and interests, is a popular topic of family conversations and family meetings, a factor of unity and psycho –emotional closeness of parents and children, a permanent form of leisure and family tradition.

References:

1. Do 2025 roku zroste kilkist ukrainsiv, yaki chytaiut shchodnia: doslidzhennia Instytutu knyhy ta MKIP [By 2025, the number of Ukrainians who read every day will increase: a study by the Book Institute and MKIP]. Retrieved from <https://suspilne.media/culture/118373-do-2025-roku-zroste-kilkist-ukrainciv-aki-citaut-sodna-doslidzenna-institutu-knigi-ta-mkip/> [in Ukrainian].
2. Paul, P., Russo, M. (2020). Yak vykhovaty chytacha [How to Raise a Reader]. (O. Stukalo, Trans). Kyiv: ArtHuss. [in Ukrainian].
3. Pennac, D. (1995). Comme un roman [Reads Like a Novel]. Paris: Gallimard. [in French].

Dzhema Olha

DETAIL OR NOT DETAIL: THIS IS THE QUESTION. A STRATEGY FOR MOTIVATING THROUGH DETAIL

*Teacher of ukrainian language and literature;
vice-principal of Kyiv gymnasium № 260;
winner of the «Teacher of the Year-2018»
competition, influencer.*

Today's children and teenagers are surrounded by a huge flow of information. Their attention is more captivated by visual images and dynamic content formats, so the ability to concentrate on a text for a long time is becoming less and less common. Low motivation to read can be caused by a lack of interest in the proposed works, complexity and incomprehensibility of the text, unformed skills of reading and analysing information, and negative reading experiences in the previous years.

So how can we encourage children and adolescents to read?

1) Planning reading activities based on their needs and interests:

- choosing topics that are relevant to the younger generation;
- select the books that are appropriate for their age and reading experience.

2) Offering a variety of genres and styles, taking into account individual preferences.

3) The initial stage of work with a work should include:

- creating an interesting intrigue and motivation to read;
- using a variety of methods to present the book;
- encouraging discussion and predicting the development of the plot.

4) Work with the text should be based on:

- using interactive reading methods;
- applying creative tasks and practices;
- focusing on details and in-depth analysis of the text.

5) Motivating and stimulating in an interactive way:

- creating a «Yearbook» — a reading planner for the semester, holidays, month;
- using an Advent calendar with interesting tasks;
- encouraging kids to create their own works and posts on social media.

6) Developing soft skills:

- text analysis and interpretation;
- critical thinking and argumentation;
- empathy and understanding of human emotions;
- creativity and self-expression.

7) Using modern tools: podcasting, audiobooks, video clips and film adaptations of works, online commu-

nities.

To summarise, reading is not just a school assignment, but a key to self –development and knowledge of the world.

Remember: reading should be enjoyable, not forced! It is important to praise and stimulate the reading activity of kids and teenagers, create an atmosphere of comfort and love for books, and be an inspirational example for your children.

Reading is a journey that opens up new worlds and gives unforgettable impressions.

Hariunova Iuliia

ACTIVITIES FOR DEVELOPING SOFT SKILLS IN THE EDUCATIONAL PROCESS

PhD in Philology, lecturer at the Department of ukrainian language, linguistics, literature and teaching methods at Kharkiv State Pedagogical Academy, coordinator of the «Mriy» project in the Kharkiv region; mentor of the «BombeZNO» project; participant in the «ZNOvu» volunteer project.

Reading is not only fun, but also a key tool in the personal development of every child and teenager. Developing reading skills is achieved not only through encouragement, but also through interest and planning.

The first step in encouraging a child or adolescent to read is to identify his or her interests. Does he or she like science fiction or adventure, detective stories or romance? Once you know their preferences, you can choose books that will interest them.

Then you can try to set goals: a certain number of books read in a certain amount of time or getting to know the works of certain authors or genres.

After that, you should turn to a variety of methods and tools, to make reading a fun and rewarding activity. For example:

- ukrainian comics and their film adaptations. Thus, the graphic novel about Maksym Osa, an incredible cossack character, is a great material that can interest children and teenagers;
- creating tasks for reflection. Asking questions about the characters, the image of the enemy, etc. will allow children and teenagers to dive deeper into the world of the book. This will also help develop analytical and critical skills.

Modern methods of teaching reading are not limited to hard knowledge, but also focus on the development of soft skills. Communication, teamwork, critical thinking, analytical skills, imagination, empathy, communication skills, complex problem solving, and leadership are becoming equally important in the educational process. How to promote this? Connect reading with other subjects, encourage children to be creative (e.g., a field trip), use a variety of methods and techniques for working with text (e.g., reflection). Children can develop these skills through reading, and methodological tools (e.g., impression cards) help with this.

What else can you invent?

- 1) Create a cosy place for reading. It can be a corner in the room with a soft chair, blanket and good lighting.
- 2) Have a family reading night: everyone in the family chooses a book they like and reads it for an hour. Afterwards, you can discuss what you have read and share your impressions.
- 3) Visit a library or bookstore. This is a great opportunity to get acquainted with new books and look for interesting publications.
- 4) Join a reading club. Communication with peers who also love to read can be a great motivation.
- 5) Use modern technologies, such as e-books, audiobooks, and mobile apps, which make reading accessible anywhere and anytime.

So, reading is not only a means of acquiring knowledge, but also an opening to new worlds and opportunities. It is not only useful, but also enjoyable and an investment in the future.

Yehorushkina Kateryna

READING AND THE DEVELOPMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE

*Ukrainian writer; fairy tale therapist; cartoonist;
creativity development specialist.*

How has reading changed? We've been reading a lot from screens lately, but it's a different kind of reading than reading paper books. Professor Ann Mangen says that we «slide the screen and read diagonally». The big problem is that people don't read enough fiction, even though fiction develops emotional intelligence. However, they prefer non-fiction, encyclopaedias, so as not to «waste money».

Reading is a slow form of attention, unlike cartoons, short videos, etc. It's a short way to get into the flow: it's important to develop the state of flow from childhood so that the child can fully immerse himself in the activity, it's good for the child's development.

Nowadays, people are distracted a lot, and reading can prevent this. Reading is a tool for developing imagination and creativity; a tool for developing empathy. It is also a habit of concentration and enjoyment. After cartoons, it is difficult to switch to reading, so you need to have intermediate activities, such as exercise. This is a safe way to talk through traumatic events (but there should be an adult nearby who can reassure and advise). When reading, the degree of tension is regulated, at which the psyche filters what will not be too traumatic for it. Reading is about creating a space of emotional intimacy.

Emotional intelligence is a group of mental abilities that are involved in the awareness and understanding of one's own emotions and the emotions of others. In society, the behaviour of people with high emotional intelligence is more adaptive and they achieve their goals more easily in interaction with others. Therefore, it is very important for a child to be able to talk about their feelings and be aware of them. This means that adults should also be able to talk about their feelings.

«Fiction is like a gym for empathy» (Johan Gary). For children, it is the safest possible gym, where the child can choose the load according to his or her readiness.

The lesson «Colours of My Emotions» was designed to teach children to develop the ability to listen to a text and recognise emotions in it, discuss what they hear, look for parallels between the emotions of the characters and their own, and develop their artistic taste. During these lessons, children enrich their knowledge of the world of emotions, draw the emotions of their day, analyse and, if they wish, discuss the situations that caused these emotions. After the lesson, they are asked to write a story about the specks of their emotions. The children choose the colour and shape of their feelings because each child is a unique person.

«The Story of the Refugee Squirrels» is a story about the experience of refugee. The story of how to help children adapt and find the strength to support them. Creating therapeutic fairy tales with orphans in war is effective. With younger children, we create resource fairy tales, and with teenagers, we write essays. Creating a hero, the children felt safe because they were not writing on their own behalf. You can also talk about the trauma of war based on the book *My Forced Holidays*, a diary of a child who lives through a «forced holiday». At the end, there are exercises to help cope with stress. One of them is called «Self-hug» to help the child understand that he or she is always there. The book helps to develop empathy in children abroad — not Ukrainian children, but foreigners understand what refugee children lived through. Books help reduce children's loneliness.

Very often adults are not ready to talk about the war, but children need to. Therefore, it is necessary to maintain a balance between truth and support. Adults and teachers need to know the situation in families, focusing on traumatic events.

«The Chest» is a book about the Holodomor, where tragic moments are described in a safe way for children.

The lesson based on this book is called «The Chest of Memory and Strength». We emphasise the fact that our ancestors survived, which means they won. We dose information according to age, avoid gruesome details and use art therapy. It is worth explaining that «people ate people» not by choice. In the end, the children draw their own Chests, where they «put» visible treasures (toys, flag, borsch, varenyky, etc.) and invisible treasures (love for their mother, peace, victory, etc.).

«The Stove» is a post-war reconstruction about the Second World War and how to rebuild your world after destruction.

«Our Teenage Space is about developing emotional intelligence in family relationships and everyday life. The book is about everyday situations, the development of imagination and the development of emotional intelligence.

«Christmas and My 12 Grandmothers» is a book that helps children preserve their national identity. The books «Stories of the Brave Men from Horishkovi Plavni» and «Stories of Friends from Horishkovi Plavni» are particularly relevant. In the former, the animals learn to recognise their fears, while in the latter they learn to be tolerant of each other. After each story, there are tips for children and adults on how to deal with fear.

While reading, you should watch the children`s reactions. Material objects can be the embodiment of support for a child. The way to reduce the worries of highly sensitive children is to talk them through, to dose information, and to orientate children towards the future.

So, children need to see their future in Ukraine, so we need to show our country as a place of hope and fulfilment. It is important to listen to emotional needs (your own and children`s), and a book is a good mediator to talk about feelings.

Kliuchnyk Tetiana, Barsuk Iryna

FORMATION OF READER`S PREFERENCES: BASIS AND SPECIFIC ASPECTS

Tetyana Kliuchnyk – philologist and researcher of conceptology and linguistic and cultural studies; co-author of the reading diary for children and teenagers «Ch (ts)ytaty vholos»; influencer, promoter of children`s reading.

Iryna Barsuk – designer of learning experiences at «UCU-Online»; co-author of the reading diary for children and teenagers «Ch (ts)ytaty vholos».

Reading is the key to an endless world of knowledge, imagination and development. However, getting children and teenagers interested in reading can be a challenge, so let`s look at a few ways to help inspire a love of books.

Before we dive into the recommendations, let`s talk a little bit about the project «Ch (ts)ytaty vholos», which aims to develop analytical thinking and form reading taste. It can be used both individually by each reader and in educational institutions. The authors — Iryna Barsuk, Tetiana Kliuchnyk and Yuliia Bondarenko — have developed an innovative approach that helps children and teenagers develop their intellectual abilities.

Research by the KVB Boekwerk platform has shown that reading has a significant impact on professional growth and financial success. Regular reading develops thinking skills, enriches vocabulary and promotes creativity.

Of course, it`s important to understand that developing reading preferences requires an approach. Reading bad texts and limiting choices can discourage children and adolescents from reading. Instead, offer a variety of books of varying difficulty and genres, allowing your child to choose them independently.

Understanding reading levels and text complexity helps you choose the right books for each age range. From simple stories to complex, challenging topics, each age has its own best book. Offer books that match the interests and development of each age range. From magical fairy tales for younger children to world classics for teenagers, there are plenty of options.

A reading diary is a tool that helps develop analytical reading skills. Taking notes from books, discussing them with others, and reflecting on them helps children and teenagers develop their thinking skills.

Consequently, encouraging children and adolescents to read is an open door to successful development. With the right methods and tools, we can create the conditions for books to become an integral part of every young reader`s life.

Lavochkina Svitlana

ENGLISH-LANGUAGE CHILDREN'S LITERATURE: KEYS TO THE WORLD FOR YOUNG UKRAINIANS

Writer (poet, prose writer); translator; teacher; specialist in English –language children's literature, lives in Germany.

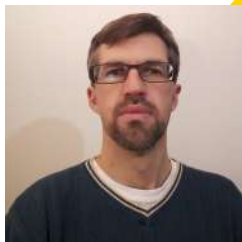
Reading is not only useful but also enjoyable, and it can broaden your horizons, develop your imagination and improve your language skills. However, not all children and teenagers are happy to take up books.

So how do you encourage them to read? Here are my 40 suggestions:

1. Create a cosy reading corner.
2. Read together with your children.
3. Visit libraries and bookstores.
4. Start a home reading club.
5. Turn reading into a game.
6. Use audiobooks.
7. Encourage children to read manga and comics.
8. Read aloud to children.
9. Encourage children to read aloud.
10. Discuss what you read.
11. Give books as gifts.
12. Make reading a part of your daily life.
13. Do not force children and adolescents to read.
14. Choose books that will really interest them.
15. Make reading fashionable.
16. Encourage children to write their own stories.
17. Create a «reading map».
18. Organise a reading marathon.
19. Connect reading with other hobbies.
20. Use online resources.
21. Make reading interactive.
22. Organise a reading competition.
23. Create a «book tree».
24. Encourage children to write book reviews.
25. Make reading a part of school life.
26. Invite contemporary writers to the school.
27. Create a school magazine.
28. Organise a literary evening.
29. Make reading a part of family traditions.
30. Encourage children to read before bedtime.
31. Use reading as a way of calming down.
32. Link reading to travelling.
33. Create a «book corner» in your home.
34. Encourage children to read magazines.
35. Choose books according to the child's age and developmental level.
36. Don't be afraid to experiment.
37. Make reading fun and exciting.
38. Be a role model for your children.
39. Believe in the power of reading.
40. Remember that reading is a lifelong journey.

I would also like to share a few secrets of Waldorf pedagogy. Waldorf pedagogy does not use pressure to make children read. Learning to read starts later than in ordinary schools. Each letter is given a lot of attention and its own story. The teacher writes short stories, which the children write down and then read. Teachers also tell a lot of stories and recite poetry. Reading is born out of oral speech.

In summary, encouraging reading is a process that takes time, patience and love. There is no magic wand that will make children read, but you can create an atmosphere in which reading is enjoyable and interesting.

Matsulevych Aleksandr

WHICH LANGUAGE TO READ TO A CHILD ABROAD?

Head of the culture, history, and languages section of the Association of Psychosocial Support for Children and Families, lives in Czech Republic.

Ukrainian parents, who together with their children find themselves in an extraordinary situation with education and adaptation, solve this issue individually. There are several influencing factors, including the age of the child, the number of children in the family, the workload of parents, and the parallel continuation of education in a Ukrainian school. However, I will try to share my own experience and thoughts on this matter.

The first — and most important — is when parents send their child to school (and stop reading with them — if they read together at all), removing responsibility for access to knowledge and information search. In any country of temporary protection, as far as is known, this automatically means the transition to the formation of a new civic consciousness. Listen to how much our schoolchildren already know, for example, Czech «krále» a «královny» — and then ask about the Kiev princes.

And when a child in Ukraine did not go to school at all and does not even know what his native alphabet looks like, then every month without reading in his native language is every new step towards the transformation of the child's linguistic personality into a foreign one. A huge step. Without immersion, at least temporarily, 1-2 times a week, in a Ukrainian book, we, simply put, lose our little Ukrainian. Who turns (according to the way and language of thinking) into a Czech, a Pole, or a Briton, or a German. Of course, little by little. But in two years, the distance from the previous consciousness is impressive. This is especially felt in elementary school age. For these children, a quarter or a fifth of their life was spent in a foreign language environment. And with each semester at school, this part increases.

In Ukraine, since 2013, I have conducted various literary studies, created an author's literature study program for two private educational institutions, helped novice authors with text construction. And when I was in the Czech Republic, I had to return to simpler tools: what did we read about? do you understand this word? can you retell?

A year ago, in one of the city districts of Ostrava, book meetings for Ukrainian families were started, which were attended by individuals. In the summer, they were replaced by screenings of Ukrainian cartoons and films from the program of the children's film festival Children Kinofest. It was then that new acquaintances and the creation of new connections, and prospects for at least some kind of extracurricular education in the language that the child studied before the forced relocation began.

Schools and libraries are centers of everyday, basic culture and communication between all participants of the educational process in the homeland. At first, when Ukrainians came en masse to the Czech Republic, language courses became such centers. But still, they are determined to integrate into Czech society and strengthen the relevant language skills (although still on some courses you can find books in Ukrainian for young and adult readers).

So, it's no surprise that we eventually started to build our own community, without relying on any local agency — although certainly with strong support from the city's education department at first. The foundation of a library of Ukrainian books was created (now there are about 60 of them), the exchange of books between families in Ostrava, as well as joint readings, began. Parents and children bring books, exchange and discuss what they have read.

At film meetings and joint reading of books, children meet their peers, with whom they do not have contact on ordinary days. These meetings help maintain a minimum level of native language proficiency and build new friendships between participants of different ages.

I see how books once again fulfill a special mission, and I consider it my personal task to support this.

Moroz Mariana

MOTIVATION AND LEARNING GAMES IN READING FOR GENERATION ALPHA

Expert on reading for younger students; methodologist of the speed—reading school «KVIKI!».

In a world where technology is changing rapidly and the impact of the digital age is becoming increasingly visible, there is an urgent need to understand how these changes affect children's reading habits and motivation.

Australian demographer Mark McCrindle introduced a new definition — Generation Alpha. It refers to children born after 2010 (until 2025). Generation Alpha, which includes children born in the digital age, face different situations that may affect their reading habits and motivation to read books.

To understand this problem, it is necessary to consider the dynamics of the modern world, where the Internet, social networks and other digital resources compete for children's attention. In this context, motivating kids to read books becomes a more difficult task. However, this problem is even more important because reading games are key role in the development of thinking, imagination, and language skills.

In this article, we will analyze modern approaches to motivating children of Generation Alpha to read, consider innovative methods that help to get kids interested in literature and create a solid foundation for the development of reading skills in the future.

Let's take a look at the advantages and disadvantages of Alpha children — this will help us understand them better and find the right approach to this generation. One of their positive traits is their speed of perception. Algorithms constantly force them to click, scroll, and swipe at breakneck speed. Also relevant is life in several dimensions — the line between real life and the virtual world has been erased. These children use technology everywhere — for learning, traveling, recreation, and entertainment. Virtual reality is a full-fledged extension of their biological life. Children of Generation Alpha are also multifunctional, open-minded, tolerant, and friendly to others.

The disadvantages of this generation are manifested in their dependence on technology. Alphas will feel bored and anxious without the usual smartphone in their pocket. Changing professions, hobbies, and social statuses, Generation Alpha can become too superficial. Alpha children will easily change friends, places of work and residence, avoiding attachment. Over time, members of Generation Alpha will write less and worse by hand, lose the ability to learn information by heart — in any case, they will make more effort than their ancestors.

Before reading, it is very important to communicate with the student, to ensure contact and engagement in the learning process. Getting a student to connect before reading with pleasure and desire is a task that requires taking into account the individual characteristics of each student and using approaches that stimulate interest.

So, we will share our experience of implementing gamification and game motivation in the learning process at our school. We pay special attention to getting closer to the universe of modern children: we have a learning platform with interactive educational games that help to diversify reading exercises. Each child enters our platform as if it were a game, with their own login and password, and learns in real time. We have also introduced a cat character as an element of gamification. The student takes care of him or her.

Pic. 1

A special currency is used to motivate you to complete the exercises. Money is credited for completing lessons and reading homework. For timely submission of lessons and homework, the amount is higher, and for late submission for review, the amount is lower. Each child has the opportunity to manage their money at their own discretion and thus improve their financial skills. With these funds,

a student can buy clothes and accessories for their student on the platform (Pic. 1). If it's a group class, you can organize a fashion show at the end of the course for all participants.

We also use the element of completing a quest in the learning process. Our learning world is represented by a map with virtual fairy-tale worlds that a child enters according to his or her reading level (Pic. 2). In this way, the student sees at what stage of learning he or she is, what options are available, and what to strive for in the future.

The next step in motivation is completing quests. Throughout the course of study, we have hidden pieces of history. The student searches for them, recalls them every time and predicts what might happen next. In this way, in addition to reading, visual and auditory memory, speech development, thinking, and predicting the end of the story work.

The selection of children's literature can be considered as a separate item. Selecting books for children of different ages is an

Pic. 2

important process that requires attention to their interests, developmental level, and needs. A child often chooses not a book, but the mood in a children's book. For them, the main thing is the impression. They also pay attention to the visuals of the book. Information is perceived superficially, in a clip, so in order to start reading a book, the topic and form must intrigue or surprise the young reader.

The main components of reading are not only the speed of the words read. It is worth working on this process in a comprehensive manner: in the classroom, use exercises to develop memory, logic, concentration, and reading comprehension. In the classroom, you can use Schulte's signs (for concentration), interactive anagram words, word printing exercises, dynamic reading in three columns, moving «herringbone reading» or «around the circle», exercises in which you need to match the picture and the inscription. The well-known card games «Memori» and «Doble» can be transferred to an interactive format and thus continue to develop attention. For the youngest, the reading process can be accompanied by drawing characters in the task fields (Pic. 3).

Learning exercises are also effective that are similar to flash games or mobile games – when you have to

Pic. 3

read a riddle and find the answer by performing certain game movements (searching, driving, flying, running to the selected word). Children want learning to be a dynamic form of play, where something is clicked, changed, transformed online.

Modern children love a challenge, a game, dynamics, and quick results. Therefore, during active recreation, in school camps, you can conduct a reading quest: make tasks with exercises on attention, logic, memory, reading

comprehension, anagram words, texts and other educational exercises; draw a map of stations, tell a fascinating backstory to immerse children in the game and that's it — children are ready for adventures.

So, to motivate a child to read, you need to immerse them in a fairy tale story, use modern technologies familiar to them, such as virtual reality or augmented reality. This can encourage children to read the book to get more information about the characters and events. It can also create convenient conditions for sharing impressions of what they have read.

An important component of success is an individual approach to each child, as everyone has their own interests and preferences. Encouraging reading in today's children requires creative and innovative approaches, but it can also bring huge rewards in the form of developing creativity, imagination and language skills.

Pavlenko Maryna
HOW TO SWAT A FLY WITH A BOOK
(ABOUT READING WITHOUT DRAMATISATION)

Member of the National Union of Writers of Ukraine; PhD in Pedagogy; associate professor of the Department of ukrainian literature, ukrainian studies and methods of teaching at the Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

As the name of our location already suggests, the first thing I want to focus on is to EASE THE TENSION AROUND THIS TOPIC.

There is no need to panic: we should take a sober and pragmatic approach. Yes, today`s children are reading less, but... Was it really so good that we used to read everything? What of that literature remains in our heads? Was all of it useful? Did anything we read traumatise us?

Also, I think we should never force reading or, even worse, use reading as a punishment. This will only provoke resistance. Just like a ban on social media. It`s better to calmly acknowledge the many advantages of the Internet (ancient writers would have been happy to have them too). And then — just as calmly and without fanaticism — to realise the benefits of reading.

In general, education by criticism — with the best of intentions, of course! — is an inertia of Soviet pedagogy. It is the cutting off of wings. It`s no accident that later on a child is afraid to ask questions, afraid to express his or her opinion. The child is afraid of the book!

This leads to the next point: GET RID OF THE FALSE. That is, all this pathos like «A book teaches you how to live in the world», «Those who read books will always rule those who watch TV», «A book is sacred», and so on. Firstly, if we start teaching a modern child «how to live» now, he or she will send us far away and rightly so, defending his or her personal space. Secondly, the book does not actually teach — it only offers us some options from numerous models of behaviour. It simply expands our world and possibilities by showing us it from different — often unexpected — angles. Just like those who read do not always rule, they will at least elect those who read, and therefore think, to power.

I am against the sacralisation of books. Moreover, I would even say that a book is a commodity. We can easily buy a toy for 300 hryvnias for a child that he or she can break the very first night, we can easily buy a dress (even more expensive!) that we will never wear, so it is just as normal if we buy a book that is not really «ours». Or we buy a book, read it once and give it to a neighbour. Some books will be read up to halfway through and that will be enough. Some books will serve us as a good stand for a hot pot, some will help us light a fire in difficult circumstances (the fly was mentioned in the title, but we won`t actually kill anyone: we will cover the fly with a cup, put a book under the cup, take our construction to the balcony or outside, and just let the fly fly free, let it live). Of course, we are not talking about someone else`s book, for example, a library book, etc.: it should be respected, just like any borrowed item.

And we will keep some books in our home library and re-read them.

So, I am against the hypocrisy that we impose on children by repeating hackneyed stereotypes that didn`t really work even in «our» youth. And children feel, oh, how they feel the falsity!

Hence the next point is important: TODAY`S CHILDREN ARE NEITHER STUPIDER NOR WORSE.

Today`s generation likes to speak «laconically» and concisely, but is this a bad thing? Today`s generation prefers to live «on the chilli» rather than «suffer» and «do as much good as possible» as the older generation did, and is this really a bad thing?

Of course, children and teenagers don`t want to read because it`s about something suffering, something forced, something fake, something far from life, etc.

And this generation is also traumatised by the war. Let's traumatise it with a book, showing it how stupid and «wrong» it is! Or maybe it is better to motivate them with success, support, and praise? After all, we always find the energy and time to do what we really love.

Hence the next and key point: READING AS A PLEASURE.

When parents read to their children in childhood, they do not require them to retell the story, get a grade for what they have read, etc. It's just a union of the two: something intimate, something magical, something cool. When I was working at school, and even now with students, I used to practice a kind of «intrigue» reading: when I read a piece of a book for 15 minutes at the end of a lesson (lecture). The next time, in a relaxed manner and without any «grading», my students and I recall the passage, discuss it, and read another chapter or two. When we see that after several such «sessions» the students are interested in the work, we can suddenly start reading another book.

Firstly, under such conditions, children have the opportunity to listen to the Artistic Word (where else do they have such a pleasure?). Secondly, if at least one or two of them go looking for this book in the library afterwards, it was not in vain. And how it brings you and your pupils closer together: just like in «family reading»: you are experiencing common adventures and passions!

Also: let's enjoy the fragment, let's allow ourselves to start the book not from the beginning and not even read it to the end. The easier and simpler we treat the book, the closer we will be to it (and it to us).

Finally – yes, yes – we will read it ourselves! When was the last time a child saw us with an open book in their hands? Let's read aloud: personally, my daughters and I just get a kick out of such «family» re-reading of *The Fireplace Master* or *The Forest Song* by Lesia Ukrainka, *Flowers for Algernon* by Daniel Keyes or *Anne of Green Gables* by Lucy Maud Montgomery. It may not happen often (or maybe it doesn't need to?), but it is always a holiday. Of course, this should happen from the earliest age: we should take our child by the hand (by the ears, by the diaper!), sit on our lap, open a beautiful fragrant book in front of him or her and read! The payoff will come soon: the child has already responded very imaginatively and poetically to the geese flying to the whirlpool, made a witty joke, etc.

Even if there are some boring moments (and let's face it, they do happen in books!), it's so much fun and amusing to criticise them «for company» and then track the «gap» in the text and wait: «will it work» or «won't it work»?

Hence the next point: READ THE TEXTS «AGAINST THE Wool» (in literary theory, this is called the deconstruction technique)!

Here I give some detailed advice on specific programme texts, such as: «What is wrong with the protagonist of *Marusya Churai* by Lina Kostenko?»; «What would Hryts Letyuchy by Vasyl Stefanyk / Kateryna by Shevchenko tell his psychologist?». And then there is the aesthetics of horror/ romanticism/ expressionism, the beauty of the word, etc.

In the end, literature is about life, we live in a world of texts, and we should be able to «filter» them. Pleasure, and only then – work.

The next key point is what will this work, or MOTIVATION, give us? Working on a book is good fitness for our brains, the development of new neural connections, the prevention of Alzheimer's disease, and a source of joy from small victories over ourselves. And it also enriches our vocabulary, which, with all due respect to television and social media, can only be provided by a book. This knowledge and vocabulary can be used to great effect on social media, helping us to make a good declaration of love or get a job in a cool company.

The book makes you beautiful, because an unintelligent person is only beautiful until he or she speaks, and a bright, unconventional speech and reading skills will certainly add charm, effectiveness and charisma to your appearance.

Therefore, instead of complaining and being afraid, maybe you should just relax and... let's start reading?

Petruniok Nadiia

«LITCOM» AS A SOCIAL NETWORK FOR BOOK LOVERS THAT HAS CREATED AN ECOSYSTEM FOR PROMOTING KID`S READING

«LitCom» communications manager.

Encouraging children and teenagers to read may seem like a daunting task, but it becomes much easier if you use a comprehensive approach that involves both adults and educators. The «LitCom» mobile app offers 3 effective strategies to help make reading fun and accessible for young readers.

1. Developing a love of reading from an early age: the «Egg-Rice Club»: this LitCom project is focused on family reading and offers recommendations of children`s books from authors, publishers and readers in the format of litcasts, interesting and relevant books for the home library, and the opportunity to share impressions of what they have read with other families.

2. Making school reading fun: the annual «KruteZNO» litcaster competition allows young book bloggers to unleash their creativity, get acquainted with works from the Ukrainian literature curriculum, learn interesting facts from the biographies of Ukrainian writers, and use audio book reviews to better understand the text.

3. Creating an online community for lovers of reading: «LitCom» offers a convenient reader`s community where you can communicate with like-minded people, a variety of content (text publications, audio reviews, litcasts), the opportunity to share your own thoughts about what you have read, and new projects (Book Sommelier).

In summary, «LitCom» offers innovative and accessible tools to help encourage children and teenagers to read. Through an integrated approach that combines family reading, interesting educational projects, and an online community, «LitCom» makes reading not only useful but also enjoyable.

Povorozniuk Lidiia

EDUCATION TRENDS 2024: READING AND NOT ONLY

*Teacher of ukrainian language and literature;
NUS trainer in inclusive education; media
literacy specialist; «GTPU–2021» finalist.*

Encouraging children and teenagers to read in the digital age may seem like a daunting task. However, by understanding the current trends and needs of the younger generation, you can make reading not only useful but also fun.

Trends that affect reading and more:

- rejection of the hustle and bustle, happiness outside the mainstream: young people are looking for authenticity and emotions, striving for personal development;
- new types of consumers: nihilists who ignore traditional methods of influence and digital optimists who are open to new hybrid solutions;
- ecology, AI, new experiences: these topics are of interest to modern youth and can become an entry point for engaging them in reading.

In view of the above, what approaches should be taken to motivate children and adolescents to read?

- 1) Recognise the objective reality that the world is changing rapidly, and this should be taken into account when choosing methods of encouraging reading.
- 2) Develop reading literacy: teach children to perceive, analyse, use and evaluate information from texts.
- 3) Create hybrid solutions and interesting reading environments: organise book clubs, reading marathons, quizzes, competitions, combine traditional methods with innovative ones, use online resources and gamification.
- 4) Address topical issues: offer books that meet the interests of the younger generation, touch on the environment, new technologies, and personal development.
- 5) Use different formats and social networks: offer audiobooks, e-books, comics, visual novels, create interesting reader communities on Instagram, TikTok, YouTube.
- 6) Involve authors and influencers: organise meetings with writers, book bloggers, and online discussions.

Reading should be an enjoyable activity, without being forced. By understanding modern trends and the needs of the younger generation, and using innovative methods, you can make reading not only useful but also interesting for children and teenagers. It is important to give the younger generation the freedom to choose books and encourage them to share their impressions of what they have read.

Striapko Antonina

READING MOTIVATION IN FOREIGN LANGUAGE

LEARNING: FROM THEORY TO PRACTICE

Sworn translator and literary translator from Ukrainian and German; German teacher; PhD in political science, lives in Germany.

Reading is not only an essential skill for success in school and life, but also a source of knowledge, entertainment and emotional development. Reading increases vocabulary and improves language skills. Reading exposes children to different cultures and worldviews. Studies show that children who are read aloud to have better cognitive development. Reading can also help teenagers better understand themselves and the world around them.

I can offer the following practical tips for children and teenagers.

For children:

- read aloud every day, from an early age;
- create a cosy reading corner;
- encourage children to choose books that interest them;
- discuss what you read with your children;
- make reading fun: play games related to books, organise a reading club.

For teenagers:

- choose books that are appropriate for their age and interests;
- do not force them to read, but encourage them;
- be a role model — read yourself;
- discuss what you read with your teenagers and share your thoughts;
- recommend books you like to them.

Here is an example from my professional practice. I had experience working with a class of refugee children from Ukraine. When working with them, I used adapted books: with simplified text and large print; I involved children in active reading, namely: reading aloud in turns, «piano» (reading one sentence at a time), visualisation of what they read (pantomime), creative tasks. Combining reading with other activities, such as watching films based on books, excursions related to the plot, also works well.

Thus, encouraging children and adolescents to read is an ongoing process that requires patience, effort and creativity.

Vynnyk Marta

FAIRY TALE THERAPY AS A METHOD OF DEVELOPING KID`S CREATIVITY

Primary school teacher at Municipal Institution of the Lviv Regional Council «Vynnykivs'ka Secondary Sanatorium School of I–III Degrees».

In the present-day world, where the speed of information flows is high, it is important to develop children`s creativity from an early age. This is not only a fashion trend, but also a necessity, as creativity will help them successfully solve problems, find non-standard ways out of difficult situations, generate new ideas and be competitive in the future.

One of the most effective methods of developing kid`s creativity is fairy tale therapy. Its roots go back centuries, as fairy tales have always been used to educate and train children.

Fairy tale therapy is a method of psychotherapeutic influence that uses fairy tale plots, metaphors and symbols to:

- solving psychological problems;
- personal development
- improving the emotional state;
- development of creativity.

The impact of fairy tale therapy on the development of creativity in children is to:

- stimulating imagination and fantasy: fairy tales take a child to an imaginary world where he or she can create and fantasise without restrictions;
- developing out-of-the-box thinking: fairy tales challenge logic and make children look for non-standard solutions;
- emotional empathy: fairy tales allow a child to experience different emotions, which helps to improve emotional intelligence and empathy;
- development of moral values: fairy tales give an idea of good and evil, friendship, love, responsibility;
- creativity: fairy tale therapy allows children to express themselves through drawing, modelling, and theatre of fairy tales.

There are such mechanisms of fairy tale therapy`s influence on the development of creativity in children as: identification with fairy tale characters, because children learn to see different patterns of behaviour, emotions and ways of solving problems; catharsis, as living the emotions of fairy tale characters helps a child get rid of their own fears and experiences. Art therapy (drawing, modelling, fairy tale theatre) is also effective, since it allows a child to express his or her feelings and thoughts, and play therapy, because games based on fairy tales develop imagination, fantasy, speech and communication skills. You can read more about these and other different options below.

Reading fairy tales. Reading fairy tales aloud with emotional colouring and using different voices for the characters. Encourage the child to empathise with the characters, discuss the story, and emphasise moral values. Use of interactive methods: puppet theatre, shadow theatre, flannelboard.

Creating fairy tales. Co-creating fairy tales with the child, encouraging him/her to invent new plots, characters, and details. Using the Six Hats of Thinking method to develop different aspects of creativity.

Writing down the invented fairy tales, illustrating and staging them.

Art therapy. Drawing based on fairy tales, using various techniques and materials: modelling fairy tale characters from plasticine, clay, salt dough; making theatre puppets, scenery, costumes; creating collages, applications, comics based on fairy tales.

Game therapy. Games based on fairy tales aimed at developing imagination, thinking, speech, and communication skills. Role-playing games, where the child can try on different roles and experience different emotions. Didactic games aimed at developing cognitive processes. Psychological games aimed at developing emotional intelligence, self-knowledge, empathy.

Other methods. Fairy tale therapy using sand, water, music, dance, shadow theatre. The use of fairy tale metaphors and symbols to solve psychological problems. Integration of fairy tale therapy with other methods of psychotherapy.

Thus, fairy tale therapy is an extremely effective method of developing creativity in children. Its various methods (reading fairy tales, theatre, creating their own stories and discussing moral aspects) help to stimulate children's imagination, speech, thinking, emotional and social development.

Fairy tale therapy not only provides children with the opportunity to immerse themselves in the world of fantasy and magic, but also develops their creative abilities, helping them to become more imaginative, creative and emotionally balanced individuals.

Therefore, fairy tale therapy deserves attention as an important component of children's personality development and the formation of deep and sustainable skills of children's creativity.

Yakovenko Oksana, Zhdan Nataliia

SIX WAYS TO MOTIVATE MILITARY CADETS TO READ

Yakovenko Oksana — teacher of ukrainian language and literature, foreign literature; specialist of the highest category; teacher-methodologist at the Ivan Bohun Military Lyceum in Kyiv.

Zhdan Nataliia — teacher of ukrainian language and literature, specialist of the highest category; senior teacher at the Ivan Bohun Military Lyceum in Kyiv.

*A book is a powerful weapon.
An intelligent, inspiring Book
often determines the fate of a person.
V. Sukhomlynskyi*

Every language teacher wishes his students could read, communicate fluently, and express their thoughts as far as the main learning objective is the practical application of acquired knowledge.

The cadets of Kyiv Military Lyceum named after Ivan Bohun are the young people who will form the new generation of the Armed Forces of Ukraine. Therefore they are the ones who will compose our future. Thus the priority task in nowadays conditions is the formation of highly educated individuals. Reading is the tool that will contribute to the development of intellectual and emotional qualities. And this can be achieved if the reading needs of military students are developed properly. How can a philologist form these needs if the interest for reading decreases, and the role and significance of reading among people is changing?

Firstly, be emotional. Remember that fiction as a form of art reveals the culture of feelings, evolves imagination, and develops the ability to understand a person's inner world. It is an important basis and means of spiritual growth of a person, formation of artistic sense, evaluations, and ideals. For this purpose, at Ukrainian literature lessons we talk about the emotions of the characters, model situations of our reality, carry the heroes over to another world or era or send them to space. These activities develop creative imagination and encourage students reading.

Secondly, draw parallels with the works of other authors or films. For example, analyzing the novel written by Panas Myrnyi and Ivan Bilyk «Do oxen low when mangers are full?», we suggest reading Iryna Feofanova's short stories «A Stranger Is One's Own» («Chuzha—svoia—ridna») and compare the fates of the main characters. This approach not only stimulates reading, but also activates thinking process. Due to this pupils become more confident, prepared for any life challenges and understand other people in a better way.

Unfortunately, Ukraine is now living in a state of war. Modern poets and writers document all the grief, trials and heroism that Ukrainians have to see during the Russian aggression in literary works on military topics. Most of them will become an invaluable heritage for descendants as they tell about this cruel war. Such stories always touch the soul, especially now, when it has become a part of our everyday life.

Thirdly, expand the boundaries of your own views, be creative, do not follow the standard pattern of analysis: definition of the topic, concept and issues. There are up to five or six main theses in fiction which perform an educational or developmental function. Therefore it is worth defining one or two aspects to focus on. Create an advertisement, share your impressions on social networks, retell the content in three sentences, choose the most interesting episode and write a mini-script, invite famous actors to play the main role, further the story of any hero. These activities will encourage reading and incite interest in literature. There is no wonder Albert Einstein said: «Education is what remains after one has forgotten what one has learned in school».

You can encourage reading not only during literature lessons, but at any, particularly language lesson. A teacher should be the main motivator, as well as his own example so that students understand that he is not a subject matter specialist, but a multi-faceted personality. Teachers should become a united team that is interested in students' reading. After all, according to V. Sukhomlynskyi, the more complicated a pupil is, the more reading he needs, as it teaches him to think and awakens the power of the mind.

But how to interest children at language lessons, especially at a time when electronic technologies are everywhere? We suggest some effective tips.

Firstly, don't avoid reality, don't think that teenagers understand or feel nothing. Stories about war always touch the soul, and especially now, when it has become part of our everyday life. Therefore, it is advisable to use literature of war during language lessons. In particular, excerpts from Artem Chekh's work «Who are you?» («Khto ty takyi?»), and «The Cat, the Rooster & the Cupboard» («Kotyk, Pivnyk, Shafka») written by Oleksandr Mykhed.

Secondly, remember that students live «here and now», so it is possible to immerse them in non-fiction literature, whereas it tells about real people, and the storyline of such works is based on real events. For example, when studying a simple sentence, we work with an excerpt from George Samuel Clason's book «The Richest Man in Babylon» or Sean McFate's «The New Rules of War: Victory in the Age of Durable Disorder».

Thirdly, use students' reading experience, appreciate their freedom of expression as a reaction to the book they have read. Because students, as a rule, do not accept imposed patterns, they can grasp different information at the same time and quickly switch their attention.

Apply these methods in a classroom, because teenagers are often eager to share their impressions. Suggest them to create a book trailer, make a social network post, write an essay or a review.

Consequently, in order to organize productive cooperation with modern pupils in the process of learning Ukrainian literature and language, it is necessary to take into account those features that differ them from other generations: they do not like to read for a long time – give preference to small literary genres. They assimilate information better through visual images – choose bright, interactive books with high-quality printing etc. Students focus on functionality – arouse interest in fiction as a means of obtaining information.

Remember that reading is the best way to tackle troubles in life. As Montesquieu said, «I've never known any trouble that an hour's reading did not relieve».

Besides, a book is a dream that you hold in your hands.

Yuzviak Tetiana

STRENGTHENING READER'S LOOPHOLES AS AN IMPORTANT OPTIC OF SELF-KNOWLEDGE AND SELF-AFFIRMATION

Teacher of ukrainian language and literature at Kalush Lyceum № 10; poet; co-author of the ukrainian language lessons for grades 5-6 of the NUSH.

Reading is a great way to develop imagination and creativity in children and teenagers. In today's entertainment market, games, videos and social media compete, but the ability to learn through books is an extremely valuable skill to develop.

Here are some of my own tips on how to encourage your child to read.

- 1) Personal example. Your example is the best motivation for children. Show them that reading is not only useful, but also interesting. Support your own reading activity and share your impressions of the books you read.
- 2) Reading is a superpower. Emphasise that reading can make your child stronger, more educated, and able to analyse the world around them.
- 3) A cosy place and some time. Create a cosy reading corner for your child where he or she can get deeper into the book without any distractions. Set aside a specific time of day for reading so that this habit becomes part of the daily schedule.
- 4) Reading as a performance, a game, an adventure, and a journey. Find books that will interest your child. They can be either adventure or educational. Allow children to choose books on their own. Support their own interests and tastes.
- 5) Reward. Praise your child for reading a book or achieving a reading goal. Give small rewards that will encourage further reading.
- 6) Secret surprises and quests. Create fun reading challenges for your child. For example, you can organise a quest to read a particular book with a surprise at the end.
- 7) Modern writers. Invite them, hold meetings. This may interest your child, encourage further reading and writing of their own texts.
- 8) Book marathons with family members. Organise family reading evenings or marathons where everyone can share their impressions of what they have read.

In conclusion: give children freedom of choice and create conditions for their passion for reading. The more we show interest in the world of books, the more likely it is that our children will love reading too. Let's develop a love of books in our children and open them to the world of invisible but infinitely interesting light hidden in every book.